

**Memorandum Investerings- en
Subsidiefaciliteiten 2016**

Overzicht van fiscale stimuleringsregelingen
ten behoeve van het investeringsklimaat en
subsidies voor ondernemers

Onze vestigingen:

Amsterdam

Jozef Israëlskade 46
NL-1072 SB AMSTERDAM
T +31 (0)20 570 02 00
F +31 (0)20 676 44 78

Heemstede

Bronsteeweg 10
NL-2101 AC HEEMSTEDE
T +31 (0)23 516 06 20
F +31 (0)23 531 14 58

HORLINGS Belastingadviseurs

Marc Derks (mderks@hurlings.nl)

Alex Berkhout (aberkhout@hurlings.nl)

Hurlings.nl

De lezer van dit document kan op geen enkele wijze vertrouwen ontleen aan de inhoud, strekking of bedoeling van dit document. Hoewel dit document met de uiterste zorgvuldigheid, nauwkeurigheid en nauwgezetheid is samengesteld, kan en wil HORLINGS op geen enkele wijze aansprakelijkheid aanvaarden voor de eventuele onjuistheid en volledigheid van de inhoud van dit document. Indien lezer desondanks op grond van de inhoud, strekking of bedoeling van dit document handelt, handelt de lezer voor eigen rekening en risico en kan HORLINGS op geen enkele wijze aansprakelijkheid houden voor de fiscale en /of andere gevolgen van diens handelen.

HORLINGS IS A MEMBER OF NEXIA INTERNATIONAL,
A WORLDWIDE NETWORK OF INDEPENDENT ACCOUNTING AND CONSULTING FIRMS.

Inhoudsopgave

1 Inleiding	6
2 Investeringsaftrek	7
2.1 Algemeen	7
2.1.1 Begrip 'investeren'	7
2.1.2 Uitsluitingen	7
2.1.3 Desinvesteringsbijtelling	8
2.2 Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA)	8
2.3 Energie-investeringsaftrek (EIA)	9
2.3.1 Algemeen	9
2.3.2 Toepassing	9
2.3.3 Zonnepanelen	10
2.3.4 Voorwaarden	10
2.4 Milieu-investeringsaftrek (MIA)	10
2.4.1 Algemeen	10
2.4.2 Toepassing	10
2.4.3 Personenauto's	11
2.4.4 Duurzaamheidscertificaten	11
2.4.5 Voorwaarden	12
3 Willekeurige afschrijving	12
3.1 Algemeen	12
3.2 Willekeurige afschrijving milieubedrijfsmiddelen (Vamil)	12
3.2.1 Toepassing van de Vamil-regeling	13
3.2.2 Voorbeeld toepassing Vamil	13
3.3 Willekeurige afschrijving andere aangewezen bedrijfsmiddelen	13
3.3.1 Willekeurige afschrijving startende ondernemers	13
3.3.2 Willekeurige afschrijving zeeschepen	13
3.3.3 Tijdelijke willekeurige afschrijving i.v.m. economische crisis	14
4 Speur- en ontwikkelingswerk	14
4.1 Inleiding	14
4.2 Afdrachtvermindering S&O	15
4.2.1 Algemeen	15
4.2.2 Berekening S&O-loonkosten	15
4.2.3 Berekening overige kosten en uitgaven (voorheen RDA)	15
4.2.4 Aanvraag S&O-verklaring	16
4.2.5 Verrekening afdrachtvermindering via de loonbelasting	16
4.2.6 Melding realisatie aantal S&O-uren en kosten en uitgaven	16
4.3 S&O aftrek voor ondernemer-natuurlijk persoon	16
4.3.1 Algemeen	16
4.3.2 Aanvraag S&O-verklaring	17
4.3.3 Verrekening in de inkomstenbelasting	17
4.3.4 Melding realisatie aantal S&O-uren	17
5 Innovatiebox	17
5.1 Algemeen	17
5.2 Toepassing	17
5.3 Forfaitaire regeling Innovatiebox	18
5.3.1 Voordeel in praktijk	18
5.3.2 Nadelen	18
5.4 Voorwaarden	18
5.5 Uitsluitingen	19
6 Afdrachtvermindering Zeevaart	19
6.1 Inleiding	19
6.2 Afdrachtvermindering zeevaart	19
7 Subsidieregeling Praktijkleren	20

8 Teruggaaf energiebelasting/accijns en teruggaaf grootverbruikers.....	20
8.1 Wet belastingen op milieugrondslag (WBM).....	20
8.2 Teruggaaf energiebelasting/accijns voor anbi's en sbbi's.....	20
8.3 Teruggaaf grootverbruikers.....	21
8.4 Verzoeken om teruggaaf.....	21
9 Besluit Borgstelling MKB Kredieten	21
9.1 Omschrijving	21
9.2 Doelgroep	21
9.3 Voorwaarden	21
9.4 Bijdrage	22
9.5 Aanvraag	22
10 Fonds Opkomende Markten.....	22
10.1 Omschrijving	22
10.2 Doelgroep	22
10.3 Voorwaarden	22
10.4 Bijdrage	23
11 Garantie Ondernemingsfinanciering	23
11.1 Omschrijving	23
11.2 Voorwaarden	23
11.3 Bijdrage	24
11.4 Aanvraag.....	24
12 Groeifaciliteit	24
12.1 Omschrijving	24
12.2 Voorwaarden	24
12.3 Bijdrage	25
12.4 Aanvraag.....	25
13 Innovatiefonds MKB+	25
14 Garantieregeling Scheepsnieuwbouw Financiering	25
14.1 Omschrijving	25
14.2 Voorwaarden	26
14.3 Bijdrage	26
15 MKB innovatiestimulering Regio en Topsectoren.....	26
15.1 Omschrijving	26
15.2 Voorwaarden	27
15.3 Bijdrage	28
16 Qredits Microfinanciering Nederland	28
16.1 Omschrijving	28
16.2 Voorwaarden	28
16.3 Bijdrage	28
17 ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie.....	29
18 Subsidieregeling voor demonstratieprojecten, haalbaarheidsstudies en investeringsvoorbereidingsstudies (DHI).....	30
18.1 Omschrijving	30
18.2 Bijdrage	30
18.3 Voorwaarden	30
18.3.1 Demonstratieprojecten	30
18.3.2 Haalbaarheidsstudies.....	30
18.3.3 Investeringsvoorbereidingsstudies	30
19 Dutch Good Grow Fund.....	31
19.1 Nederlandse mkb-ondernemers	31
19.2 Exporteren	31
19.3 Lokale mkb-ondernemers.....	31

20 "Asbest eraf, zonnepanelen erop"	32
20.1 Omschrijving	32
20.2 Bijdrage	32
20.2.1 Agrarisch inkomen.....	32
20.3 Voorwaarden	32
20.3.1 Asbestinventarisatierapport	32
20.3.2 Informatie	32
21 Eurostars	33
22 SME Instrument.....	33
23 Starters International Business (SIB)	35
23.1 Omschrijving	35
23.2 Coachingsvoucher	35
23.3 Missievoucher	35
23.4 Voorwaarden	36
24 RAAK mkb	36
24.1 Doel van RAAK mkb	36
24.2 Voor wie is RAAK mkb?.....	36
24.3 Voorwaarden	36
24.4 Wanneer aanvragen?.....	37
25 Europees Sociaal Fonds – Duurzame inzetbaarheid	37
26 Europees Fonds Regionale Ontwikkeling (EFRO).....	37

1 Inleiding

Voor ondernemers bestaan diverse faciliteiten ter stimulering van het investeren in bedrijfsmiddelen en innovatie. Deze uiteenlopende fiscale regelingen en subsidies kennen ieder eigen voorwaarden en mogelijkheden, die bovendien vaak van jaar tot jaar in meer of mindere mate wijzigen. Of het nu gaat om investeringsaftrek, regelingen ter bevordering van innovatie en speur- en ontwikkeling of generieke of juist specifieke subsidieregelingen, het is van belang om de mogelijkheden goed in beeld te hebben.

In dit memorandum hebben wij een aantal belangrijke fiscale investeringsfaciliteiten en subsidieregelingen zoals die gelden voor 2016 op een rij gezet. Dit hebben wij onderverdeeld in de volgende onderwerpen:

- Investeringsaftrek;
- Willekeurige afschrijving;
- Speur- en ontwikkelingswerk;
- Innovatiebox;
- Overige afdrachtverminderingen
- Teruggaaf energiebelasting/accijns
- Subsidieregelingen

Wat betreft subsidieregelingen, te vinden in de hoofdstukken 9 en verder, is het goed om vooraf het brede plaatje te schetsen. Subsidies zijn Nationaal, Europees of regionaal georganiseerd. De beleidsterreinen van deze drie bronnen zijn niet op elkaar afgestemd. Zo is het nationaal subsidiebeleid grotendeels georganiseerd rondom topsectoren en in Europa rondom thema's. Sommige regionale beleidsmakers sluiten aan op de topsectoren en anderen weer niet. Dat verklaart mede het grote aantal subsidieregelingen en het gebrek aan samenhang in bijvoorbeeld formaliteiten en (aanvraag-) procedures. Er is echter wel een lijn te ontdekken die voor ondernemers van belang is. Subsidies (Europees, nationaal of regionaal) voor MKB-bedrijven kennen veelal de volgende kenmerken:

1. er moet samengewerkt worden met andere partijen (bedrijven, universiteiten, ketenpartners)
2. er ligt een sterke nadruk op onderwerpen als innovatie, valorisatie en duurzaamheid
3. er is veel aandacht voor de business case na afloop van de subsidieperiode

Er wordt gestreefd naar meer eenheid binnen regelingen. Dit wordt bereikt door in het Kaderbesluit (starten, groeien, en overdragen van ondernemingen) bepalingen op te nemen die in (vrijwel) alle subsidieregelingen voorkomen, vaak op eenzelfde of bijna eenzelfde wijze.

Gelet op de complexiteit van de faciliteiten en met name het aantal bestaande subsidieregelingen zijn de opgenomen regelingen en bijbehorende omschrijvingen niet uitputtend. Voor een advies op maat kunt u natuurlijk ook terecht bij uw adviseur.

Wij wensen u veel leesplezier en zijn uiteraard altijd bereid tot het geven van een nadere toelichting.

Amsterdam, mei 2016

Horlings Accountants & Belastingadviseurs B.V.

2 Investeringsaftrek

2.1 Algemeen

De investeringsaftrek omhelst een drietal fiscale faciliteiten in de vorm van een extra aftrekpost. Het doel van de investeringsaftrek is het generiek stimuleren van het doen van investeringen door MKB-ondernemers (kleinschaligheidsinvesteringsaftrek, hierna: KIA) en daarnaast het stimuleren van het doen van investeringen in energie-efficiënte en milieuvriendelijke bedrijfsmiddelen (respectievelijk energie-investeringsaftrek, hierna: EIA en milieu-investeringsaftrek, hierna: MIA). Deze verschillende varianten van de investeringsaftrek komen in de onderdelen 2.2 tot en met 2.4 aan de orde.

2.1.1 Begrip 'investeren'

Voor iedere variant van de investeringsaftrek geldt dat onder investeren wordt verstaan enerzijds het aangaan van verplichtingen tot het aanschaffen of verbeteren van een bedrijfsmiddel en anderzijds het maken van voortbrengingskosten van een bedrijfsmiddel. Indien het bedrijfsmiddel aan het eind van een kalenderjaar nog niet in gebruik is genomen, kan niet méér aan investeringsaftrek over dat jaar worden genoten dan het bedrag dat aan het eind van het jaar voor dit bedrijfsmiddel is betaald. Het meerdere aan investeringsaftrek wordt in een later jaar in aanmerking genomen naar gelang verdere betalingen hebben plaatsgevonden maar uiterlijk in het jaar van ingebruikneming van het bedrijfsmiddel. Daarbij gelden in het latere jaar van aftrek de regels uit het jaar waarin de investeringsverplichting is aangegaan. Dit is bijvoorbeeld relevant als bepaalde bedrijfsmiddelen tussen het aangaan van de investeringsverplichting en het moment van feitelijke aftrek worden uitgesloten van investeringsaftrek.

2.1.2 Uitsluitingen

Bepaalde bedrijfsmiddelen zijn uitgesloten van de investeringsaftrek. Hierbij gaat het in beginsel om:

- bedrijfsmiddelen met een investeringsbedrag van minder dan € 450 (KIA) of (sinds 2014:) € 2.500 (EIA/MIA);
- bedrijfsmiddelen die voor minimaal 70% worden gebruikt ten behoeve van een vrijgesteld bosbouwbedrijf;
- bedrijfsmiddelen die voor minimaal 70% worden gebruikt ten behoeve van een onderneming waarvan op de winst een regeling ter voorkoming van dubbele belasting van toepassing is, zoals een vaste inrichting buiten Nederland;
- grond, woonhuizen, –schepen en andere (delen van) zaken die voor bewoning zijn bestemd, vaartuigen, dieren en effecten, vorderingen, goodwill, vergunningen, ontheffingen, concessies en andere dispensaties van publiekrechtelijke aard.

Specifiek ten aanzien van de EIA en de MIA geldt dat als slechts een onderdeel van een bedrijfsmiddel kwalificeert voor de aftrek, voor de toepassing van de drempel van € 2.500 de totale kosten van het bedrijfsmiddel meetellen als dit bedrijfsmiddel inclusief het kwalificerende onderdeel ineens wordt aangeschaft of voortgebracht (de aftrek ziet dan uiteraard slechts op het kwalificerende deel). Wordt echter het onzelfstandige deel los van het bedrijfsmiddel aangeschaft, dan vindt een zelfstandige toets van de kosten van dat onderdeel aan de drempel plaats.

Voor de KIA geldt bovendien een uitsluiting van bedrijfsmiddelen die voor minimaal 70% zijn bestemd om aan derden ter beschikking te worden gesteld (bijvoorbeeld verhuur). Voor de EIA en de MIA geldt deze uitsluiting alleen als de bedrijfsmiddelen zijn bestemd voor minimaal 70% aan in het buitenland wonende of gevestigde derden ter beschikking te stellen of aan in Nederland woonachtige of gevestigde derden ten behoeve van het drijven van een onderneming waarvan op de winst een regeling ter voorkoming van dubbele belasting van toepassing is.

In beginsel zijn ook personenauto's die niet zijn bestemd voor het beroepsvervoer over de weg uitgesloten van investeringsaftrek. Voor de KIA en EIA geldt dat zonder uitzondering. Voor de MIA zijn personenauto's niet (uitdrukkelijk) uitgesloten, maar geldt op grond van de Milieulijst 2015 dat slechts zeer zuinige personenauto's voor investeringsaftrek in aanmerking komen. Zie ook onderdeel 2.4.3. Tot en met 2013 kwalificeerden zeer zuinige personenauto's overigens wel voor de KIA, maar dit is per 1 januari 2014 gewijzigd.

Naast deze uitsluitingen geldt in alle gevallen dat ook verplichtingen tussen bepaalde personen zijn uitgesloten. Het betreft hier met name overeenkomsten tussen familieleden of een dga en zijn bv. Bedrijfsmiddelen komen namelijk niet voor de KIA in aanmerking als de verplichtingen zijn aangegaan tussen de ondernemer en personen die tot zijn huishouden behoren of bloed- of aanverwanten in de rechte lijn en hun gezinsleden, verplichtingen tussen gerechtigden tot een nalatenschap waartoe het bedrijfsmiddel behoort of verplichtingen tussen een lichaam en degene die een belang van ten minste een derde gedeelte heeft in dat lichaam.

2.1.3 Desinvesteringsbijtelling

Wanneer bedrijfsmiddelen waarvoor investeringsaftrek is geclaimd weer worden vervreemd, kan een desinvesteringsbijtelling plaatsvinden. De desinvesteringsbijtelling is alleen van toepassing als in een jaar voor meer dan € 2.300 aan goederen wordt vervreemd en vindt plaats over goederen die in het jaar van aanschaf of de vier volgende jaren worden vervreemd. Daarbij wordt onder vervreemding ook verstaan het aan de onderneming onttrekken van het bedrijfsmiddel of het wijzigen van de bestemming waardoor een uitgesloten bedrijfsmiddel als omschreven in onderdeel 2.1.2 hiervoor ontstaat. In geval van een dergelijke fictieve vervreemding wordt als overdrachtsprijs de waarde in het economische verkeer in aanmerking genomen. De desinvesteringsbijtelling bedraagt een percentage van de overdrachtsprijs, dit percentage is hetzelfde percentage als bij de aanschaf van dat goed aan investeringsaftrek is geclaimd. Daarbij dient per vervreemd bedrijfsmiddel het destijds geclaimde aftrekpercentage te worden achterhaald om de desinvesteringsbijtelling te kunnen berekenen. De desinvesteringsbijtelling vindt plaats over maximaal het bedrag dat destijds voor de investeringsaftrek in aanmerking is genomen.

2.2 Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA)

De kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA) is een regeling waarbij met name het midden- en kleinbedrijf een extra aftrekpost krijgt in verband met investeringen in bedrijfsmiddelen. De KIA kan worden toegepast als het totaalbedrag aan kwalificerende investeringen in 2016 ten minste € 2.300 en maximaal € 311.242 bedraagt. De aftrek is afhankelijk van het bedrag van de gezamenlijke investeringen:

- bij een investeringsbedrag tussen € 2.300 en € 56.024 bedraagt de KIA 28% van het investeringsbedrag;
- bij een investeringsbedrag tussen € 56.024 en € 103.748 bedraagt de KIA € 15.687;
- bij een investeringsbedrag tussen € 103.748 en € 311.242 bedraagt de KIA € 15.687 verminderd met 7,56% van het gedeelte van het investeringsbedrag dat meer bedraagt dan € 103.748;
- de KIA is nihil als het investeringsbedrag boven € 311.242 ligt.

De KIA geldt voor aan de inkomsten- en vennootschapsbelasting onderworpen ondernemers. In geval van een samenwerkingsverband zoals een maatschap of vennootschap onder firma (v.o.f.) moeten de investeringen van alle deelnemers in dat samenwerkingsverband worden samengeteld voor de bepaling van de hoogte van de KIA. Het daaruit voortvloeiende aftrekpercentage kan vervolgens worden toegepast op het investeringsbedrag dat aan de betreffende ondernemer wordt toegerekend. Wanneer een deelnemer in een samenwerkingsverband daarnaast nog investeert in buitenvennootschappelijke bedrijfsmiddelen, dan tellen deze investeringen alleen voor deze persoon mee. Het kan dus zijn dat voor dergelijke deelnemers in een samenwerkingsverband een ander aftrekpercentage van toepassing is. Overigens is het onder omstandigheden mogelijk om als ondernemer meerdere ondernemingen te drijven. In dat geval geldt de KIA per onderneming.

Het is niet mogelijk om bepaalde investeringen buiten de KIA te houden om bijvoorbeeld op die manier een aftrek te kunnen realiseren, terwijl de daadwerkelijke investeringen meer dan het maximum voor toepassing van de KIA bedragen. Het toepassen van de KIA is een vrije keuze, die bij de aangifte kenbaar moet worden gemaakt, maar deze keuze is beperkt tot het wel of niet toepassen van de KIA op alle kwalificerende bedrijfsmiddelen. Wel is het zo dat bepaalde bedrijfsmiddelen zijn uitgesloten van toepassing van de KIA, zie onderdeel 2.1.2. Deze uitgesloten bedrijfsmiddelen tellen niet mee voor de bepaling van de hoogte van de KIA. Wanneer een bedrijfsmiddel waarvoor KIA is geclaimd binnen 5 jaar na aanschaf wordt vervreemd of anderszins niet meer zou kwalificeren voor de KIA, dient rekening te worden gehouden met een desinvesteringsbijtelling als omschreven in onderdeel 2.1.3.

2.3 *Energie-investeringsaftrek (EIA)*

2.3.1 Algemeen

De energie-investeringsaftrek (EIA) is een regeling waarbij ondernemers fiscaal worden gestimuleerd om te investeren in nieuwe bedrijfsmiddelen die in het belang zijn van een doelmatig gebruik van energie. Op grond van deze regeling kan in 2016 een extra aftrek van 58% (2015: 41,5%) worden verkregen ter zake van investeringen van ten minste € 2.500 in energiezuinige technieken en duurzame energie. In 2016 kan over maximaal € 120 miljoen aan kwalificerende investeringen EIA worden gekregen. In tegenstelling tot de KIA (zie onderdeel 2.2) geldt dat de EIA ook kan worden toegepast als het totaal aan kwalificerende investeringen meer bedraagt dan het maximum. Over het meerdere kan in dat geval geen EIA worden verkregen. Overigens bestaat naast de EIA ook milieu-investeringsaftrek (MIA, zie onderdeel 2.4), die op soortgelijke wijze werkt. Er bestaat tussen beide regelingen een mate van overlap, maar het is niet mogelijk om voor (hetzelfde onderdeel van) een bedrijfsmiddel beide aftrekmogelijkheden te benutten. Om de investeringsaftrek te optimaliseren in het geval een (gedeelte) van een bedrijfsmiddel voor zowel EIA als MIA kwalificeert, kan onder omstandigheden voor toepassing van de investeringsaftrek het bedrijfsmiddel worden gesplitst. Naast de EIA bestaat ook een subsidieregeling ter stimulering van duurzame energieproductie, SDE+. Sinds 2014 geldt dat projecten waarvoor een SDE+-subsidie is aangevraagd niet meer tegelijkertijd in aanmerking kunnen komen voor EIA (behoudens een beperkt overgangsregime).

2.3.2 Toepassing

De EIA kan worden toegepast door alle ondernemers die hetzij aan de vennootschapsbelasting hetzij aan in de inkomstenbelasting zijn onderworpen en die investeren in kwalificerende bedrijfsmiddelen. Ook ondernemers die via een samenwerkingsverband ondernemen komen voor EIA in aanmerking. Daarbij geldt dat het maximum wordt verdeeld over de ondernemende deelnemers in dat samenwerkingsverband. Wanneer ook niet-ondernemende personen deelnemen aan een samenwerkingsverband, dan tellen de aan hen toe te rekenen investeringen niet mee en krijgen zij ook geen deel van het maximum toegedeeld. Dit geldt bijvoorbeeld voor niet-ondernemende commanditaire vennoten in een cv.

De bedrijfsmiddelen waarop de EIA kan worden toegepast, zijn opgenomen op de Energielijst 2016. Deze lijst wordt jaarlijks aangepast aan de technologische ontwikkelingen en omvat op dit moment ca. 160 (onderdelen van) bedrijfsmiddelen. Deze bedrijfsmiddelen zijn onderverdeeld in vijf categorieën:

- A. Bedrijfsgebouwen (Gebouwde omgeving)
- B. Processen (Industrie)
- C. Transportmiddelen
- D. Duurzame energie
- E. Energieadvies

Voor de EIA komen naast de aanschaf of voortbrenging van bedrijfsmiddelen ook geactiveerde kosten voor aanpassing van bestaande bedrijfsmiddelen in aanmerking. Onderhoudskosten zijn echter van de EIA uitgesloten, evenals de aanschaf van reeds door een ander gebruikte bedrijfsmiddelen. Eventuele subsidie komt in mindering op de aanschaffings- en voortbrengingskosten.

Behalve specifieke bedrijfsmiddelen die op de Energielijst zijn opgenomen, kan onder omstandigheden ook voor andere bedrijfsmiddelen EIA worden verkregen. Het gaat dan om toepassing van zogenaamde generieke codes. Dit zijn algemene beschrijvingen waarbij de besparing die moet worden gehaald, gerelateerd wordt aan het investeringsbedrag. In dat geval moet een berekening worden gemaakt waaruit blijkt wat de energiebesparing ten opzichte van de oude situatie (bij aanpassing daarvan) of ten opzichte van het branchegemiddelde is (bij het creëren van een nieuwe situatie, zoals nieuwbouw).

2.3.3 Zonnepanelen

Een voorbeeld van mogelijke toepassing van EIA is de investering in zonnepanelen. Onder meer bij een investering in fotonvoltaïsche zonnecellen met meer dan 25kW piekvermogen kan onder voorwaarden EIA worden gekregen. De EIA bedraagt maximaal € 750 per kW piekvermogen. Over de eerste 25kW piekvermogen kan geen EIA worden verkregen. Worden zonnepanelen geplaatst in combinatie met het vervangen van een asbesthoudend dak, dan kan ook de Vamil worden toegepast. Bovendien kan in die situatie een provinciale subsidieregeling van toepassing zijn (zie onderdeel 20). Daar waar woningen normaal gesproken zijn uitgesloten van EIA, kunnen investeringen in zonneboilers, -collectoren of -panelen op woningen wel voor EIA kwalificeren.

2.3.4 Voorwaarden

Om gebruik te kunnen maken van de EIA dient binnen drie maanden na het aangaan van de investeringsverplichting de investering te worden aangemeld bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). Voorheen diende de aanmelding plaats te vinden bij Agentschap NL, dat per 2014 tot RVO.nl is gefuseerd met de Dienst Regelingen. Wanneer het bedrijfsmiddel zelf wordt voortgebracht dient de aanmelding plaats te vinden binnen drie maanden na aanvang van het kwartaal volgend op het kwartaal waarin de voortbrengingskosten zijn gemaakt. In het geval van investeringen door een samenwerkingsverband dient ieder van de deelnemende ondernemers het aanmeldingsformulier in te dienen. Volgens de wettekst dient daarbij een verdeling van de totale investeringen over de deelnemers plaats te vinden naar rato van het winstaandeel, maar goedgekeurd is dat onder voorwaarden een andere verdeling mag worden aangehouden. Hoewel iedere deelnemer de aanvraag zelf moet indienen, is het vanwege de mogelijk afwijkende verdeling wel noodzakelijk deze aanvraag onderling af te stemmen. De aanvraag moet worden gedaan door (of namens) de belastingplichtige die het bedrijfsmiddel gebruikt of gaat gebruiken.

Naast de aanmelding dient bij de belastingaangifte te worden gekozen voor toepassing van de EIA. Wanneer een bedrijfsmiddel waarvoor EIA is geclaimd binnen 5 jaar na aanschaf wordt vervreemd of anderszins niet meer zou kwalificeren voor de EIA, dient rekening te worden gehouden met een desinvesteringsbijtelling als omschreven in onderdeel 2.1.3.

2.4 *Milieu-investeringsaftrek (MIA)*

2.4.1 Algemeen

Voor investeringen in milieuvriendelijk bedrijfsmiddelen kan een extra aftrekmogelijkheid worden verkregen in de vorm van milieu-investeringsaftrek (MIA). Deze aftrek bedraagt in 2016 afhankelijk van de categorie waartoe het bedrijfsmiddel behoort 36%, 27% of 13,5%. Daarbij kunnen per categorie bedrijfsmiddelen maxima worden ingesteld. Ook kan sprake zijn van aftopping waarbij over een percentage van het investeringsbedrag MIA kan worden gekregen. De MIA geldt zowel voor ondernemers die aan vennootschapsbelasting zijn onderworpen als voor IB-ondernemers en kan ook bij investeringen via een samenwerkingsverband zoals een v.o.f. worden toegepast. In 2016 kan per belastingplichtige over maximaal € 25 miljoen aan investeringen MIA worden geclaimd. Met ingang van 2016 zijn diverse wijzigingen aangebracht om de MIA in overeenstemming te brengen met de Europese staatssteunregels voor milieubeschermingsmaatregelen.

2.4.2 Toepassing

De MIA kan worden toegepast bij de aanschaf of het zelf voortbrengen van bedrijfsmiddelen die zijn opgenomen op de jaarlijks aan te passen Milieulijst. Bij de aanschaffing van een niet eerder gebruikt bedrijfsmiddel komen alle aan derden betaalde bedragen inclusief bijkomende kosten om het bedrijfsmiddel bedrijfsklaar te maken in aanmerking voor de MIA. Bij het zelf voortbrengen van een kwalificerend bedrijfsmiddel geldt dat in beginsel alle geactiveerde kosten behoren tot de voortbrengingskosten. Daarbij gaat het onder meer om materiaalkosten en personeelskosten. Bepaalde advieskosten aan kleine en middelgrote ondernemingen kunnen onder omstandigheden ook voor de aftrek kwalificeren. Eventuele subsidie komt in mindering op de aanschaffings- en voortbrengingskosten. Ook aanpassingen van bestaande bedrijfsmiddelen kunnen voor de MIA kwalificeren, onderhoudskosten echter niet.

Om te kwalificeren voor de MIA moeten de bedrijfsmiddelen voorkomen op de Milieulijst 2016. Met ingang van 2014 is de opzet van de Milieulijst gewijzigd, waarbij alle bedrijfsmiddelen opnieuw zijn ingedeeld. De lijst kent een indeling in zes thema's en een categorie 'thema-overstijgende milieu-innovatie':

0. Thema-overstijgende milieu-innovatie (generieke bedrijfsmiddelen waarmee een bepaald milieudoel moet worden behaald);
1. Grondstoffen en afval (Bio-based economy, circulaire economie, hernieuwbare grondstoffen, preventie van water- en grondstoffengebruik, vervanging van niet-duurzame grondstoffen, recycling, afvalverwerking, waterzuivering);
2. Voedselvoorziening en landbouwproductie (Kassen, stallen, landbouwwerktuigen, aquacultuur, visserij, verwerkingsapparatuur);
3. Mobiliteit (Transportpreventie, stille, schone en zuinige transportmiddelen, mobiele werktuigen, distributie van alternatieve brandstoffen);
4. Klimaat en lucht (CO₂-uitstoot, overige broeikasgassen, zure depositie, fijn stof, smog, vluchtige organische stoffen (VOS), geur);
5. Ruimtegebruik (Ecologische systemen, biodiversiteit, oppervlaktewater, grondwater, bodem, gevaarlijke stoffen, externe veiligheid);
6. Bebouwde omgeving (DuBo, gebouwen, bedrijfsterreinen, bouwmaterialen, installaties, civiele voorzieningen).

Binnen deze thema's zijn de bedrijfsmiddelen opgedeeld in verschillende categorieën. Het percentage MIA dat kan worden gekregen is afhankelijk van deze indeling:

Investerings- waarvan de code begint met:

- I. F of G, komen voor 36% van het investeringsbedrag in aanmerking voor investeringsaftrek;
- II. A of D, komen voor 27% van het investeringsbedrag in aanmerking voor investeringsaftrek;
- III. B of E, komen voor 13,5% van het investeringsbedrag in aanmerking voor investeringsaftrek.

Voor investeringen in de categorieën A, B en F geldt dat naast de MIA ook tot 75% willekeurig kan worden afgeschreven door toepassing van de Vamil (zie onderdeel 3.2). Voor de hiervoor niet vermelde categorie C kan geen MIA worden verkregen; daarop kan alleen de willekeurige afschrijving (Vamil) worden toegepast.

2.4.3 Personenauto's

Personenauto's die niet zijn bestemd voor beroepsvervoer over de weg komen op grond van de wet in beginsel niet in aanmerking voor MIA. In de Milieulijst wordt een uitzondering gemaakt voor zeer zuinige auto's, daarvoor kan wel MIA worden verkregen. Het percentage aan aftrek is daarbij afhankelijk van de uitstoot van de auto. Daarbij geldt tevens een aftopping van het maximale bedrag per ondernemer. Zo komen volledig elektrisch aangedreven voertuigen tot een investeringsbedrag van € 50.000 per ondernemer in aanmerking voor 36% MIA (code G 3110). Plugin-hybride personenauto's (PHEV's) met een CO₂-uitstoot tot en met 30 gram/km kwalificeren voor een investeringsbedrag tot € 35.000 voor 27% MIA (code D 3111). PHEV's met een CO₂-uitstoot van 31 tot en met 50 gram/km kwalificeren per 2016 niet meer voor de MIA. Ook PHEV's met een dieselmotor zijn uitgesloten van MIA. Overigens kan de bijbehorende oplaadpaal dan weer kwalificeren voor 36% MIA. Voor bepaalde andere voertuigen op waterstof of aardgas kan in specifieke gevallen ook MIA worden verkregen, deze categorieën zijn per 2016 verruimd.

2.4.4 Duurzaamheidscertificaten

De Milieulijst biedt sinds 2015 geen extra aftrekmogelijkheden meer voor milieuvriendelijke producten met een certificaat zoals Cradle-to-cradle of DuBokeur. Voor nieuwbouw en renovatie van milieuvriendelijke gebouwen met een certificaat kan wel MIA worden verkregen.

Een BREEAM- of GPR-certificaat geeft een duurzaamheidskwalificatie aan een nieuw of verbouwd utiliteitsgebouw. Is deze duurzaamheidsscore op voldoende niveau dan kwalificeert dit voor MIA-voordeel. Bij nieuwbouw of grootschalige renovatie vallen alle gebouwinvesteringen onder genoemd voordeel, bij kleinschalige renovatie slechts de duurzame apparatuur. Bij kleinschalige renovatie komen alleen die kosten in aanmerking die bijdragen aan de duurzaamheidseisen. En dat is meestal niet het gehele investeringsbedrag omdat bij renovatie veelal ook investeringen zijn gemeoid die zonder duurzaamheidscertificaat ook al noodzakelijk zijn.

Voorbeeld van duurzame nieuwbouw is een kantoorgebouw met een BREEAM-certificaat op het niveau excellent dat daarmee in aanmerking komt voor 27% MIA. Vanaf 2015 is de maximering tot 50% van de bouwsom komen te vervallen, daar staat echter tegenover dat de Vamil voor duurzame gebouwen is geschrapt.

De praktische toepasbaarheid van de MIA is (uiteraard) sterk afhankelijk van de precieze vereisten die nodig zijn om de desbetreffende duurzaamheids certificaten te halen. Het beheer en de uitgifte van de duurzaamheids certificaten is veelal neergelegd bij onafhankelijke stichtingen. Van geval tot geval dient daarbij de afweging te worden gemaakt of het (beoogde) product of bedrijfsmiddel dan wel de wijze van produceren voldoet aan de vereisten of dat er meer investeringen nodig zijn en of die nog wel in verhouding staan tot de voordelen. Enige technische kennis is daarbij noodzakelijk. Daarnaast kunnen de aanvraag- en instandhoudingskosten van het duurzaamheidscertificaat in sommige gevallen aanzienlijk zijn.

2.4.5 Voorwaarden

De voorwaarden om gebruik te kunnen maken van de MIA zijn hetzelfde als in onderdeel 2.3.4 voor de EIA zijn aangegeven. Naast de aanmelding dient bij de belastingaangifte te worden gekozen voor toepassing van de MIA. Daarbij geldt dat de MIA niet van toepassing is op (onderdelen van) bedrijfsmiddelen waarvoor EIA wordt geclaimd. Om de investeringsaftrek te optimaliseren in het geval een (gedeelte) van een bedrijfsmiddel voor zowel EIA als MIA kwalificeert, kan onder omstandigheden voor toepassing van de investeringsaftrek het bedrijfsmiddel worden gesplitst.

Wanneer een bedrijfsmiddel waarvoor MIA is geclaimd binnen vijf jaar na aanschaf wordt vervreemd of anderszins niet meer zou kwalificeren voor de MIA, dient rekening te worden gehouden met een desinvesteringsbijtelling als omschreven in onderdeel 2.1.3.

3 Willekeurige afschrijving

3.1 Algemeen

De Wet IB 2001 maakt voor bepaalde investeringen mogelijk om deze willekeurig af te schrijven, d.w.z. sneller dan wel langzamer dan volgens een normaal afschrijvingssysteem het geval zou zijn. In de praktijk passen ondernemers deze faciliteit meestal toe om als gevolg van het versneld afschrijven een liquiditeits- en rentevoordeel te behalen. De regeling biedt derhalve geen definitief fiscaal voordeel. De afschrijvingsfaciliteit staat open voor ondernemers (zowel natuurlijke personen als rechtspersonen) die investeren in

- a. in milieuvriendelijke bedrijfsmiddelen (ook wel afgekort als Vamil, zie onderdeel 3.2);
- b. andere aangewezen bedrijfsmiddelen (zie onderdeel 3.3).

3.2 Willekeurige afschrijving milieubedrijfsmiddelen (Vamil)

Evenals de MIA is de Vamil-regeling van toepassing op de aanschaffings- en voortbrengingskosten van bedrijfsmiddelen die voorkomen op de Milieulijst zoals die voor 2016 is gepubliceerd. Wat onder de aanschaffings- en voortbrengingskosten wordt verstaan is besproken in onderdeel 2.1.1. De Vamil-regeling maakt vrije afschrijving van een investering mogelijk. Investerings in op de Milieulijst voorkomende bedrijfsmiddelen of onderdelen daarvan komen voor in totaal niet meer dan € 25 miljoen per belastingplichtige in aanmerking voor willekeurige afschrijving. De willekeurige afschrijving van de aanschaffings- en voortbrengingskosten is daarbij beperkt tot maximaal 75% van het geïnvesteerde bedrag verminderd met de restwaarde.

3.2.1 Toepassing van de Vamil-regeling

Een investering in een bedrijfsmiddel waarvan de code in de Milieulijst begint met de letter A, B, C of F kan willekeurig worden afgeschreven. Een bedrijfsmiddel kan willekeurig worden afgeschreven zodra het bedrijfsmiddel is aangeschaft dan wel voortbrengingskosten voor het bedrijfsmiddel zijn gemaakt. Anders dan in geval van normale afschrijving is de ingebruikneming van het bedrijfsmiddel niet van belang. Wel wordt tot het moment van ingebruikneming het bedrag van de willekeurige afschrijving beperkt tot het bedrag dat daadwerkelijk voor het bedrijfsmiddel is betaald.

3.2.2 Voorbeeld toepassing Vamil

Wanneer een bedrijfsmiddel dat op de Milieulijst staat in 2016 wordt gekocht voor bijvoorbeeld € 100.000 met een restwaarde van nihil, kan € 75.000 in een keer in 2016 in aftrek op de winst worden gebracht, mits ook een dergelijk bedrag uiterlijk in 2016 ter zake van de aanschaf is betaald. Is minder dan € 75.000 betaald, dan wordt het nog niet betaalde bedrag in een later jaar – na betaling dan wel ingebruikname – willekeurig afgeschreven. 25% van de aanschaffingskosten wordt volgens het normale afschrijvingsregime afgeschreven.

Voor samenwerkingsverbanden zoals een maatschap of vennootschap onder firma (v.o.f.) geldt dat de verdeling van de investering over elke maat of vennoot plaatsvindt aan de hand van de winstverdeling. Elke maat of vennoot kan zelf beslissen of en zo ja hoe willekeurig wordt afgeschreven.

3.3 *Willekeurige afschrijving andere aangewezen bedrijfsmiddelen*

Naast de willekeurige afschrijving op milieubedrijfsmiddelen kan ook willekeurig worden afgeschreven op andere aangewezen bedrijfsmiddelen die in het belang zijn van de bevordering van de economische ontwikkeling of de economische structuur, daaronder begrepen de bevordering van het ondernemerschap.

In 2016 zijn de andere aangewezen bedrijfsmiddelen:

- investeringen door startende ondernemers (zie onderdeel 3.3.1);
- investeringen in zeeschepen (zie onderdeel 3.3.2).

In verband met de economische crisis bestond ook een regeling voor willekeurige afschrijving voor in de tweede helft van 2013 gepleegde investeringen in bedrijfsmiddelen (zie onderdeel 3.3.3). Genoemde regelingen worden hierna slechts beknopt besproken. Uw eigen adviseur kan u hierover verder informeren.

3.3.1 Willekeurige afschrijving startende ondernemers

Investeert een ondernemer in 2016 in bedrijfsmiddelen en heeft hij met betrekking tot 2016 recht op de verhoogde zelfstandigenaftrek voor startende ondernemers, dan kunnen de in 2016 in zijn onderneming gemaakte aanschaffings- en voortbrengingskosten van bedrijfsmiddelen tot maximaal € 311.242 willekeurig worden afgeschreven. Bestaat op grond van een andere regeling, bijvoorbeeld de Vamil, recht op willekeurige afschrijving, dan geldt het maximum van die regeling. De willekeurige afschrijving moet ongedaan worden gemaakt indien binnen vijf jaar gerekend vanaf het begin van het kalenderjaar waarin de aanschaffings- of voortbrengingskosten zijn gemaakt, niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden. Als de willekeurige afschrijving ongedaan wordt gemaakt, wordt de boekwaarde van het bedrijfsmiddel verhoogd tot de boekwaarde die het bedrijfsmiddel zou hebben gehad indien niet willekeurig hierop zou zijn afgeschreven. Voor zover de toegepaste willekeurige afschrijving mee bedraagt dan de berekende gewone afschrijving moet winst worden genomen. Deze regeling geldt alleen voor startende ondernemers die voor de inkomstenbelasting winst uit onderneming genieten. BV's en andere aan de vennootschapsbelasting onderworpen lichamen kunnen hiervan geen gebruik maken.

3.3.2 Willekeurige afschrijving zeeschepen

Ondernemers die zeeschepen exploiteren waarvan de winst uit zeescheepvaart desgewenst op basis van het tonnageregime zou kunnen worden bepaald, kunnen indien niet van het tonnageregime wordt gebruikgemaakt, per kalenderjaar maximaal 20% van de af te schrijven aanschaffings- of voortbrengingskosten willekeurig afschrijven. De willekeurige afschrijving kan slechts worden toegepast voor zover de berekening van de hiervoor bedoelde winst uit zeescheepvaart zonder die afschrijving tot een positief bedrag leidt. Als in een jaar de willekeurige of gewone afschrijving minder bedraagt dan het bedrag dat in dat jaar maximaal willekeurig kan worden afgeschreven, wordt

het verschil toegevoegd aan het bedrag dat in het volgende jaar ten hoogste willekeurig kan worden afgeschreven. Zeeschepen kunnen ook in aanmerking komen voor de tijdelijke willekeurige afschrijvingsfaciliteit in verband met de economische crisis (zie onderdeel 3.3.3). De willekeurige afschrijving op zeeschepen wordt teruggenomen indien binnen tien jaar gerekend vanaf het begin van het kalenderjaar waarin de aanschaffings- of voortbrengingskosten zijn gemaakt, niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden. Ongedaan maken van de willekeurige afschrijving leidt ertoe dat de boekwaarde van het schip wordt gesteld op de boekwaarde die het schip zou hebben gehad zonder willekeurige afschrijving. Voor het verschil tussen de toegepaste willekeurige afschrijving en de berekende gewone afschrijving moet winst worden genomen.

3.3.3 Tijdelijke willekeurige afschrijving i.v.m. economische crisis

Voor investeringen in de jaren 2009 t/m 2011 bestond een tijdelijke willekeurige afschrijvingsmogelijkheid. Deze regeling is weer opengesteld voor investeringen die worden gedaan in de periode 1 juli 2013 tot en met 31 december 2013. Een belangrijk verschil is dat in 2013 eenmalig maximaal 50% van de af te schrijven aanschaffings- of voortbrengingskosten van een nieuw bedrijfsmiddel willekeurig kan worden afgeschreven. De resterende boekwaarde wordt vanaf 2014 volgens de normale afschrijvingsregels in aanmerking genomen. Tot het moment van ingebruikneming bedraagt het bedrag van de willekeurige afschrijving maximaal het bedrag dat voor het bedrijfsmiddel in 2013 is betaald. Indien dit minder is dan 50%, kon het verschil dat in 2014 werd betaald, anders dan bij de Vamil, niet alsnog in 2014 willekeurig worden afgeschreven. Dit verschil volgt het normale afschrijvingsregime.

De tijdelijke willekeurige afschrijving in 2013 van een bedrijfsmiddel wordt teruggenomen indien het nieuwe bedrijfsmiddel niet tijdig in gebruik is genomen of vóór 1 januari 2016 sprake is van een bestemmingswijziging op grond waarvan niet meer wordt voldaan aan de regels voor de tijdelijke willekeurige afschrijving 2013. Is op een schip de tijdelijke regeling voor willekeurige afschrijving 2013 toegepast en wordt op enig moment vóór 1 januari 2023 overgestapt op het tonnageregime, dan wordt de willekeurige afschrijving teruggenomen. In dat geval wordt de boekwaarde van het zeeschip verhoogd tot de boekwaarde die het zou hebben gehad zonder willekeurige afschrijving. Voor het bedrag van de verhoging moet winst worden genomen. Pas daarna wordt de winst bepaald met toepassing van het tonnageregime. Hierdoor wordt voorkomen dat van beide faciliteiten achter elkaar gebruik wordt gemaakt.

4 Speur- en ontwikkelingswerk

4.1 Inleiding

De Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk (WBSO) voorziet in een tweetal regelingen, dat het verrichten van speur- en ontwikkelingswerk (S&O-werk) fiscaal ondersteunt. De eerste faciliteit is een afdrachtvermindering loonbelasting en premieheffing volksverzekeringen en heeft betrekking op het loon van werknemers die direct betrokken zijn bij S&O-werk waarvoor een S&O-verklaring is afgegeven. Deze vermindering staat bekend als de afdrachtvermindering S&O (zie onderdeel 4.2 hierna). Per 1 januari 2016 is de Research- en Developmentaftrek (RDA) opgegaan in de WBSO.

De tweede faciliteit is gericht op een ondernemernatuurlijk persoon die in een kalenderjaar voldoet aan het urencriterium van de Wet IB 2001 en dus ten minste 1225 uur besteedt aan werkzaamheden voor een of meer ondernemingen. Indien de ondernemer ten minste 500 uur heeft besteed aan S&O-werk waarvoor aan hem een S&O-verklaring is afgegeven heeft hij recht op de S&O-aftrek (zie onderdeel 4.3).

Onder S&O-werk worden verstaan werkzaamheden direct en uitsluitend gericht op:

- technisch-wetenschappelijk onderzoek;
- de ontwikkeling van technisch nieuwe (onderdelen van) producten, processen of programmatuur;
- het uitvoeren van een systematisch opgezette analyse van de technische haalbaarheid van het zelf verrichten van S&O-werk als hiervoor bedoeld; of
- het uitvoeren van technisch onderzoek naar een substantiële wijziging van een productiemethode indien de wijziging kan leiden tot een significante verbetering van het reeds in de onderneming toegepaste productieproces, of naar modellering van processen indien dat kan leiden tot een significante verbetering van de reeds in de onderneming toegepaste programmatuur.

Om voor de faciliteiten in aanmerking te komen moet de werkgever resp. de ondernemer over een S&O-verklaring beschikken (zie voor de aanvraagprocedure onderdeel 0).

4.2 *Afdrachtvermindering S&O*

4.2.1 Algemeen

Per 1 januari 2016 is de RDA opgegaan in de afdrachtvermindering S&O (WBSO). In verband daarmee is de hoogte van de afdrachtvermindering aangepast, waarbij met name opvalt dat grens van de eerste schijf, waarin het meeste voordeel is te behalen, is verhoogd. De WBSO bedraagt voor 2016 32% van de eerste € 350.000 van de voor S&O-werk gemaakte loonkosten, overige kosten en uitgaven, vermeerderd met 16% van de boven € 350.000 uitgaande S&O-loonkosten, overige kosten en uitgaven. Voor startende werkgevers bedraagt de afdrachtvermindering S&O in 2016 40% over de eerste € 350.000 aan S&O-loonkosten in plaats van 32%. Een startende werkgever is een werkgever die in minstens een van de voorafgaande vijf kalenderjaren geen werknemers in dienst had en aan wie in die vijf jaren met betrekking tot maximaal twee kalenderjaren een S&O-verklaring is uitgereikt. Het plafond van de WBSO is per 2016 vervallen. In 2015 bedroeg dit plafond nog € 14 miljoen. Vanaf 2015 kunnen publieke instellingen zoals academische ziekenhuizen en universiteiten geen afdrachtvermindering meer krijgen. Het wordt daarmee voor deze instellingen duurder om in opdracht van bedrijven speur- en ontwikkelingswerk te verrichten.

4.2.2 Berekening S&O-loonkosten

Onder de S&O-loonkosten wordt verstaan het aantal uur dat werknemers van de inhoudingsplichtige naar verwachting in de periode waarvoor de S&O-verklaring wordt aangevraagd aan S&O-werk zullen besteden vermenigvuldigd met het gemiddelde uurloon van die werknemers. Het gemiddelde uurloon wordt bepaald aan de hand van de loongegevens die op een bepaalde peildatum zijn opgenomen in de polisadministratie van het UWV. Het betreft hier de loongegevens van de werknemers die S&O-werkzaamheden hebben verricht in het tweede kalenderjaar voorafgaand aan het kalenderjaar waarop de afdrachtvermindering betrekking heeft. Dit S&O-referentiejaar is voor 2016 dus 2014. De peildatum voor de loongegevens van het referentiejaar is vastgesteld op 1 april van het jaar dat volgt op het S&O-referentiejaar.

Voor 2016 dus 1 april 2015. Is in het referentiejaar een S&O-verklaring afgegeven, dan wordt het gemiddelde S&O-uurloon berekend door het totaal van het S&O-loon te delen door 0,85 maal de som van de verloonde uren van alle S&O-medewerkers. Met de factor 0,85 wordt rekening gehouden met vakanties en vrije dagen. Leidt de berekening van het gemiddelde uurloon tot een evident onjuiste uitkomst dan wordt het gemiddelde uurloon berekend aan de hand van de juiste gegevens van de inhoudingsplichtige. Is door de inhoudingsplichtige in het S&O-referentiejaar geen S&O-werk verricht waarvoor een S&O-verklaring is afgegeven, dan geldt een forfaitair uurloon van € 29.

4.2.3 Berekening overige kosten en uitgaven (voorheen RDA)

Sinds 2016 kunnen naast de loonkosten ook de overige kosten en uitgaven in aanmerking genomen worden voor de WBSO. Voorheen leidden deze kosten en uitgaven tot research- en developmentaftrek (RDA), die in mindering werd gebracht op de winst. Per 2016 is dit overgebracht naar een aftrek in de loonbelasting, geïntegreerd met de S&O-aftrek voor loonkosten. Het bedrag van de in aanmerking te nemen kosten en uitgaven kan op twee manieren worden bepaald, forfaitair of op basis van de werkelijke kosten.

1. De forfaitaire berekening sluit aan bij de S&O-loonkosten. De in aanmerking te nemen kosten en uitgaven bedragen € 10 per aangevraagd S&O-uur tot maximaal 1.800 uur en € 4 per uur voor eventuele overige S&O-uren.
2. De werkelijke kosten en uitgaven kunnen in aanmerking worden genomen. Daarbij kunnen bepaalde kosten, zoals afschrijvingen en rentelasten, niet in aanmerking worden genomen. Onder uitgaven vallen ook de investeringen waarop wordt afgeschreven. Deze kunnen in beginsel ineens voor de WBSO worden opgevoerd. Een uitzondering betreft investeringen van meer dan € 1 miljoen. Die investeringen worden vijf jaar lang voor 20% in aanmerking genomen. Deze regeling was ook voor de RDA van toepassing. Wanneer nog niet alle termijnen voor de RDA zijn benut, kunnen de resterende termijnen op dezelfde wijze onder de WBSO worden gebracht.

4.2.4 Aanvraag S&O-verklaring

Met betrekking tot het aanvragen van een S&O-verklaring gelden voor S&O-inhoudingsplichtigen in hoofdlijnen de volgende voorwaarden:

3. een aanvraag heeft betrekking op een periode van minimaal drie en maximaal twaalf kalendermaanden die in één kalenderjaar vallen en moet digitaal worden ingediend via het eLoket;
4. in totaal kan voor maximaal drie periodes in een kalenderjaar een aanvraag worden ingediend maar de aanvraagperiodes mogen elkaar niet overlappen;
5. de aanvraag moet minimaal een volle kalendermaand voorafgaand aan de aanvang van de periode waarop deze betrekking heeft, worden ingediend;
6. is in 2014 een S&O-verklaring afgegeven, dan wordt de aanvraag voor 2016 alleen in behandeling genomen als bij het indienen van de aanvraag opgave is gedaan van de burgerservicenummers van de werknemers die in 2014 S&O-werk hebben verricht. Deze opgave dient in principe elektronisch plaats te vinden. Overigens kunnen bij het indienen van de aanvraag voor 2016 ook direct de burgerservicenummers van de S&O-medewerkers in 2016 worden doorgegeven. U ontvangt dan in oktober 2017 automatisch het berekende S&O-uurloon voor 2018.

De aanvragen worden beoordeeld door RVO.nl.

4.2.5 Verrekening afdrachtvermindering via de loonbelasting

Op basis van de aan de inhoudingsplichtige afgegeven S&O-verklaring kan per aangiftetijdvak een evenredig deel van het vastgestelde aftrekbedrag worden verrekend naar rato van het aantal aangiftetijdvakken dat in het kalenderjaar nog eindigt in de periode waarop de S&O-verklaring betrekking heeft.

4.2.6 Melding realisatie aantal S&O-uren en kosten en uitgaven

Sinds 2013 moet uiterlijk binnen drie maanden na afloop van het kalenderjaar, voor S&O uitgevoerd in 2016 dus voor 1 april 2017, voor alle met betrekking tot 2016 ontvangen S&O-verklaringen per verklaring gespecificeerd aan RVO.nl melding worden gemaakt van het aantal gerealiseerde S&O-uren. Bij deze melding mag niet geschoven worden met uren tussen de verschillende S&O-verklaringen. Wanneer wordt gekozen voor de werkelijke overige kosten en uitgaven, moet daarvan ook de realisatie worden gemeld. De melding moet elektronisch (via internet) worden gedaan. Nadat melding is gedaan ontvangt de inhoudingsplichtige voor alle over het voorafgaande jaar uitgereikte S&O-verklaringen een correctiebericht. Een eventueel teveel genoten bedrag aan afdrachtvermindering moet als negatieve S&O-afdrachtvermindering worden opgenomen in de aangifte loonheffingen over het tijdvak waarin de correctie-S&O-verklaring is gedagtekend of over het daaropvolgende aangiftetijdvak. Als een inhoudingsplichtige minder S&O-afdrachtvermindering heeft verrekend dan waar op grond van de gerealiseerde S&O-uren en kosten/uitgaven recht bestaat, dan kan na het ontvangen van de correctie-S&O-verklaring alsnog de resterende afdrachtvermindering S&O worden toegepast door middel van het indienen van één of meerdere correctieberichten met betrekking tot al verstreken aangiftetijdvakken die vallen binnen de periode waarop de S&O-verklaring betrekking heeft. Er kan echter in een aangiftetijdvak nooit méér afdrachtvermindering S&O worden verrekend dan het bedrag dat aan loonheffing moet worden afgedragen. De correctieberichten maken deel uit van de aangifte loonheffingen. Vanaf 2014 is de verrekenmogelijkheid uitgebreid naar alle aangiftetijdvakken die eindigen in hetzelfde kalenderjaar.

4.3 *S&O aftrek voor ondernemer-natuurlijk persoon*

4.3.1 Algemeen

Indien een ondernemer-natuurlijk persoon voldoet aan het urencriterium van 1225 uur en persoonlijk ten minste 500 uur per jaar aan S&O-werk besteedt, bedraagt in 2016 de S&O-aftrek € 12.484. Startende ondernemers hebben in 2016 recht op een met € 6.245 verhoogde aftrek. Van een startende ondernemer is sprake indien de belastingplichtige in minstens een van de voorafgaande vijf kalenderjaren geen ondernemer was en aan hem in die vijf jaren met betrekking tot maximaal twee kalenderjaren een S&O-verklaring is uitgereikt.

4.3.2 Aanvraag S&O-verklaring

De procedure voor het aanvragen van een S&O-verklaring is voor ondernemers-natuurlijke personen als volgt:

7. in een kalenderjaar kunnen tot en met 30 september van dat jaar een of meer S&O-aanvragen worden ingediend voor eigen S&O-werkzaamheden. Er is geen maximum gesteld aan het aantal aanvragen en de aanvraagperioden mogen elkaar overlappen;
8. aanvragen die worden ingediend tussen 1 oktober en 31 december 2016 kunnen alleen betrekking hebben op S&O-werk in 2017;
9. een S&O-aanvraag betreft een periode van minimaal drie maanden;
10. een S&O-aanvraag betreft de periode vanaf de datum van indiening tot het einde van het kalenderjaar;
11. als de in 2016 gestarte S&O-werkzaamheden nog tot in 2017 doorlopen, moet voor 2017 een nieuwe aanvraag worden ingediend.

4.3.3 Verrekening in de inkomstenbelasting

De S&O-aftrek wordt in de aangifte inkomstenbelasting van de ondernemer in aanmerking genomen als onderdeel van de ondernemersaftrek en vermindert derhalve de winst uit onderneming.

4.3.4 Melding realisatie aantal S&O-uren

Een ondernemer-natuurlijk persoon is verplicht binnen drie maanden na afloop van het kalenderjaar een mededeling te doen aan RVO.nl als minder dan 500 S&O-uren zijn gerealiseerd. In dat geval wordt/worden de S&O-verklaring(en) ingetrokken. Daarmee komt de eerder toegekende S&O-aftrek te vervallen zodat deze bij de aangifte inkomstenbelasting niet kan worden toegepast.

5 Innovatiebox

5.1 Algemeen

De Innovatiebox houdt in dat in de vennootschapsbelasting een verlaagd tarief, 5% in plaats van de reguliere 25%, geldt voor de opbrengsten die worden behaald met na 31 december 2006 verleende octrooien of opbrengsten verkregen uit ontwikkelactiviteiten waarvoor vanaf 2010 een WBSO-beschikking is afgegeven. Deze fiscale regeling heeft als doel het bevorderen van innovatieve activiteiten in Nederland door aan de vennootschapsbelasting onderworpen belastingplichtigen.

5.2 Toepassing

In de Innovatiebox kunnen één of meer octrooien worden ingebracht. Zowel Nederlandse, Europese als overige buitenlandse octrooien kunnen worden ingebracht. De Innovatiebox geldt ook voor kwekersrechten, maar niet voor andere intellectuele eigendomsrechten, zoals merken en modellen. Eveneens kunnen opbrengsten verkregen uit ontwikkelactiviteiten waarvoor vanaf 2010 een WBSO-beschikking is afgegeven, worden ondergebracht in de Innovatiebox.

In de Innovatiebox vallen de opbrengsten van een octrooi/WBSO-project minus de toerekenbare kosten. Er is een drempel ingebouwd: het totaal aan gemaakte voortbrengingskosten wordt in mindering gebracht op de winst die tegen het gunstige Innovatieboxtarief mag worden belast. Dit hoeft op zich niet nadelig te zijn voor een ondernemer, want als hij de voortbrengingskosten niet goedmaakt dan zijn deze ook weer normaal aftrekbaar tegen het gangbare hoge vennootschapsbelastingtarief. Er geldt verder geen maximum voor de totale boxruimte.

Voorbeeld (S&O-activa)

Middels de WBSO is een subsidie toegekend aan een ontwikkelproject waardoor de opbrengsten verkregen uit dit project kwalificeren voor de Innovatiebox.

S&O-kosten: € 300.000

Opbrengst uit S&O-activa € 1.000.000

De drempel bedraagt € 300.000 (daadwerkelijke voortbrengingskosten). Van de opbrengst wordt aldus € 300.000 belast tegen een tarief van (maximaal) 25%. De ruimte in de Innovatiebox is onbeperkt. Van de opbrengst wordt € 700.000 belast tegen een tarief van 5%. De voortbrengingskosten kunnen overigens geheel ten laste van het resultaat worden gebracht en zijn aftrekbaar tegen het reguliere vennootschapsbelastingtarief. Door te kiezen voor de Innovatiebox kan een belastingbesparing van € 140.000 worden gerealiseerd.

5.3 *Forfaitaire regeling Innovatiebox*

Met de Innovatiebox wordt de winst die voortvloeit uit innovatie belast tegen een verlaagd tarief voor de vennootschapsbelasting (VPB). Het bepalen van de grootte van het voordeel uit de Innovatiebox wordt met name door het MKB in sommige gevallen als complex ervaren. In combinatie met de relatief hoge administratieve lasten kan dit voor ondernemers een argument zijn om de Innovatiebox niet toe te passen.

Om de Innovatiebox toegankelijker te maken voor het MKB is het sinds 2013 mogelijk om gebruik te maken van een forfaitaire regeling. Indien hiervoor wordt gekozen, kan maximaal 25% van de totale winst worden belast tegen het verlaagde VPB-tarief. Het forfait is gemaximeerd tot € 25.000 per jaar gedurende drie jaren. U hoeft daarbij geen rekening te houden met een drempel. Jaarlijks mag de ondernemer kiezen om de forfaitaire regeling al dan niet toe te passen, mits in het jaar zelf of in de twee voorafgaande jaren een immaterieel activum is voortgebracht.

5.3.1 *Voordeel in praktijk*

Stel, een ondernemer behaalt in 2016 een winst van € 100.000 en komt in aanmerking voor de innovatiebox. De ondernemer kiest voor de forfaitaire regeling en mag nu 25% van de winst zijnde € 25.000 (tevens het maximale bedrag), toerekenen aan de innovatiebox. Hiervoor geldt een effectief tarief van maximaal 5%. Van de aan de innovatiebox toe te rekenen winst van € 25.000 wordt 5/25, oftewel € 5.000, in aanmerking genomen als belastbaar bedrag. Hierover is dan € 1.000 (20% van € 5.000) vennootschapsbelasting verschuldigd. Zonder toepassing van de innovatiebox zou de € 25.000 belast zijn met € 5.000 (20% van € 25.000) aan vennootschapsbelasting. Het fiscale voordeel is dan ook € 4.000.

5.3.2 *Nadelen*

Kiezen voor de forfaitaire regeling is niet altijd voordelig. De reguliere regeling is aantrekkelijker als meer dan 25% winst wordt behaald met innovatieve activiteiten of als het voordeel meer is dan het gemaximeerde forfaitaire bedrag van € 25.000. Bovendien geldt dat als u gebruik kunt maken van de innovatiebox, maar niet kunt kiezen voor de forfaitaire regeling, het werkelijke voordeel uit het immateriële activum alsnog moet worden bepaald met inachtneming van de drempel.

5.4 *Voorwaarden*

Om van de innovatiebox gebruik te kunnen maken, moet de onderneming aan vennootschapsbelasting zijn onderworpen, dus bijvoorbeeld een BV, NV of Coöperatie. Daarnaast moet een eigen innovatie zijn ontwikkeld (immaterieel activum), waarvoor octrooi is verleend of een S&O-verklaring (zie onderdeel 4.2) is verkregen. In het geval van een octrooi moet bovendien dit octrooi wel voor ten minste 30% de oorzaak zijn van de met het immaterieel actief gegenereerde voordelen.

Voordat aan het lage tarief wordt toegekomen, dienen de ontwikkelkosten te worden ingehaald. Deze boxdrempel zorgt ervoor dat de opbrengsten voor zover deze niet uitkomen boven de (tegen het normale vennootschapsbelastingtarief afgetrokken) voortbrengingskosten, tegen het normale tarief zijn belast. Pas na het inhalen van deze kosten kan het lage innovatieboxtarief worden toegepast.

Ondernemers komen voor de forfaitaire regeling in aanmerking wanneer deze in het betreffende jaar of in de twee voorgaande jaren beschikt over een octrooi of een S&O-verklaring. Op basis van deze activa kan de ondernemer maximaal drie jaar van dit forfait gebruik maken. De forfaitaire regeling kan voor het eerst worden toegepast op boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2013.

5.5 *Uitsluitingen*

Intellectuele eigendomsrechten zoals merken en logo's zijn uitgesloten van toepassing van de innovatiebox. Uitzondering daarop betreft kwekersrechten, die juist expliciet wel zijn toegestaan. Daarnaast kwalificeren niet alle S&O-activiteiten voor de innovatiebox. Alleen als daadwerkelijk een innovatief activum tot stand is gekomen, kan van de innovatiebox gebruik worden gemaakt. Kosten voor fundamenteel onderzoek tellen niet mee voor de innovatiebox, omdat daarmee geen innovatief actief wordt ontwikkeld.

Een andere, belangrijke uitsluiting betreft aangekochte innovatieve activa. De innovatiebox is alleen van toepassing op zelf ontwikkelde activa, niet wanneer deze van derden worden verworven.

6 **Afdrachtvermindering Zeevaart**

6.1 *Inleiding*

Naast de afdrachtvermindering S&O kende de Wet afdrachtvermindering loonbelasting en premie voor de volksverzekeringen (WVA) nog een tweetal andere afdrachtverminderingen, te weten de afdrachtvermindering onderwijs en de afdrachtvermindering zeevaart. Per 1 januari 2014 is de afdrachtvermindering onderwijs omgevormd tot de subsidieregeling Praktijkleren, zie onderdeel 7.

6.2 *Afdrachtvermindering zeevaart*

De Wet vermindering afdracht loonbelasting en premie voor de volksverzekeringen (WVA) bevat een afdrachtvermindering zeevaart die van toepassing is op zeevarenden. Onder zeevarenden worden begrepen personen die als kapitein, scheepsofficier of scheepsgezel werkzaam zijn op een zeeschip dat in Nederland is geregistreerd en de Nederlandse vlag voert. Werknemers die werkzaam zijn op een schip dat een geregelde passagiersdienst onderhoudt tussen havens van de Europese Gemeenschap en die niet de nationaliteit hebben van een van de lidstaten van de EU of de EER kwalificeren niet als zeevarende. Voorts moet het schip grotendeels (voor meer dan 50%) op zee worden geëxploiteerd. Een schip dat maximaal een maand in een droogdok ligt, wordt geacht grotendeels op zee te worden geëxploiteerd.

De afdrachtvermindering bedraagt het hierna genoemde percentage van het loon in een tijdvak:

- 40% voor inwoners van Nederland, EU-lidstaten en landen van de Europese Economische Ruimte (EER);
- 10% voor inwoners van andere landen dan Nederland, EU-lidstaten en EER-landen die in Nederland zijn onderworpen aan de loonbelasting of premieplichtig zijn voor de volksverzekeringen.

Voor zeevarenden op baggerschepen en op schepen bestemd voor sleep- en hulpverleningsdiensten blijft het loon dat ziet op andere dan bagger-, sleep- en hulpverleningswerkzaamheden en -diensten buiten aanmerking.

De afdrachtvermindering zeevaart kan niet worden toegepast op loon waarop de afdrachtvermindering S&O al wordt toegepast.

De afdrachtvermindering is uitgesloten voor vissersschepen, schepen gebruikt voor sportvisserij, schepen gebruikt voor loodsdiensdiensten, schepen gebruikt voor baggerwerkzaamheden indien zij niet over een eigen voortstuwing beschikken of niet is ingericht voor vervoer van lading over zee. Schepen gebruikt voor de zeilvaart zijn uitgesloten tenzij het schip beschikt over een nationaal veiligheidscertificaat met onbeperkt vaargebied, een minimale lengte heeft van 24 meter en gebouwd is volgens bepaalde voorschriften.

Voor nadere informatie over de afdrachtvermindering zeevaart kunt u contact opnemen met uw belastingadviseur.

7 Subsidieregeling Praktijkleren

Per 1 januari 2014 is de afdrachtvermindering onderwijs omgevormd tot de subsidieregeling 'Praktijkleren' van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). De reden hiervoor is dat de afdrachtvermindering onderwijs niet het gewenste resultaat oplevert wat betreft het stimuleren van de beoogde leerwerkplaatsen hetgeen o.a. wordt veroorzaakt door een toenemend oneigenlijk gebruik. Ook is de regeling budgettair onbeheersbaar gebleken.

De nieuwe subsidieregeling is beperkter dan de oude afdrachtvermindering en ziet alleen nog op de volgende categorieën:

1. vmbo leer-werktraject;
2. mbo beroepspraktijkvorming van de beroepsbegeleidende leerweg (BBL; andere trajecten zijn uitgesloten);
3. assistenten in opleiding of onderzoekers in opleiding in het hoger en wetenschappelijk onderwijs en promovendi bij een universiteit;
4. assistenten in opleiding bij privaatrechtelijke rechtspersoon of TNO en promovendi op grond van overeenkomst tussen die private partij of het TNO met een universiteit ter begeleiding van het promotieonderzoek;
5. werknemers die arbeid verrichten in het kader van een initiële technische hbo-opleiding (inclusief agro-opleidingen) op grond van een onderwijsarbeidsovereenkomst, zowel voor duale als deeltijdstudenten, echter niet voor voltijdstudenten;

Deze onderwijssubsidie dient na afloop van het studiejaar, maar uiterlijk op 15 september vóór 17.00 uur te worden aangevraagd bij RVO.nl. In 2016 kunnen aanvragen worden ingediend vanaf 2 juni 2016 09.00 uur. Er geldt een maximum budget dat over verschillende sectoren is verdeeld. Pas achteraf wordt per sector het beschikbare budget evenredig verdeeld onder de aanvragers, waarbij een maximum geldt van € 2.700 per gerealiseerde leer-werkplaats.

8 Teruggaaf energiebelasting/accijns en teruggaaf grootverbruikers

8.1 *Wet belastingen op milieugrondslag (WBM)*

Op grond van de Wet belastingen op milieugrondslag (WBM) wordt o.a. een energiebelasting geheven. Dit is een regulerende belasting waarbij geldt dat de omvang van de te betalen belasting kan worden beïnvloed door het gedrag aan te passen – en dan is uiteraard de doelstelling dat dit gedrag milieu- en/of energiebesparend is. In de WBM zijn diverse bepalingen opgenomen die bepaalde grootverbruikers, producenten en consumenten vrijstellingen en heffingskortingen bieden ter zake van hun energieverbruik. Veel bepalingen zijn specifiek zodat slechts enkele worden behandeld.

8.2 *Teruggaaf energiebelasting/accijns voor anbi's en sbbi's*

Op verzoek wordt teruggaaf van energiebelasting verleend m.b.t. aardgas en elektriciteit die wordt verbruikt in panden die hoofdzakelijk

- bestemd zijn te worden gebruikt voor openbare erediensten of voor het houden van openbare bezinningsbijeenkomsten van levenbeschouwelijke aard;
- in gebruik zijn bij algemeen nut beogende instellingen (anbi) of bij instellingen die een sociaal belang behartigen (sbbi). Zowel de anbi als de sbbi dient niet aan een winstbelasting te zijn onderworpen of dient daarvan te zijn vrijgesteld. Uitgesloten zijn anbi's en sbbi's die meer dan in beperkte mate werkzaam zijn op het gebied van sport, gezondheidszorg en onderwijs. Voorts mogen de instellingen geen publiekrechtelijk lichaam zijn. De instellingen moeten beschikken over een eigen aansluiting. Onder voorwaarden kunnen ook panden die bij meer dan één anbi en/of sbbi in gebruik zijn bij de instelling die dat pand ten behoeve van deze anbi's en/of sbbi's exploiteert kwalificeren voor teruggaaf van energiebelasting.

De teruggaaf energiebelasting bedraagt 50% van de door het energiebedrijf in rekening gebrachte energiebelasting na aftrek van de heffingskorting (art. 69 WBM). Bestaat geen aansluiting voor aardgas en wordt gebruik gemaakt van vloeibaar gemaakt petroleumgas (LPG) waarop accijns wordt geheven, dan bestaat voor genoemde anbi's en sbbi's recht op teruggaaf van accijns. Deze bedraagt in 2016 € 83,09 per 1000 kilogram LPG (art. 71g Wet op de

accijns). Overigens kunnen sportverenigingen die op grond van hun activiteiten zijn uitgesloten van deze teruggaaf onder omstandigheden een subsidie van het Ministerie van VWS verkrijgen ter compensatie van deze 'Ecotax'.

8.3 *Teruggaaf grootverbruikers*

Op grond van art. 68 WBM wordt op verzoek ook teruggaaf energiebelasting verleend indien het eigen verbruik van aardgas en elektriciteit in een verbruiksperiode van twaalf maanden bij levering door verschillende leveranciers hoger is dan wanneer sprake zou zijn van één leverancier. Verder geldt er een teruggaafregeling indien m.b.t. zakelijk verbruik van elektriciteit boven de 10 miljoen kWh per verbruiksperiode van 12 maanden het tarief voor niet-zakelijk verbruik in rekening is gebracht. Verder bestaat een teruggaafregeling voor energie-intensieve bedrijven (art. 66 WBM).

Genoemde teruggaafregelingen kunnen voor grootverbruikers voordelig zijn aangezien het om teruggaaf van aanzienlijke bedragen kan gaan.

8.4 *Verzoeken om teruggaaf*

Verzoeken om teruggaaf van energiebelasting dienen binnen 13 weken na afloop van de verbruiksperiode waarop de eindafrekening van het energiebedrijf betrekking heeft te worden ingediend bij het Energieteam van Belastingdienst/kantoor Emmen. Dit team behandelt de aanvraag en betaalt het bedrag terug als aan de voorwaarden wordt voldaan.

9 **Besluit Borgstelling MKB Kredieten**

9.1 *Omschrijving*

Doel van de regeling Borgstelling MKB-kredieten is het stimuleren van de kredietverlening aan het midden- en klein bedrijf (MKB).

9.2 *Doelgroep*

De regeling is bestemd voor ondernemingen met maximaal 250 werknemers met inbegrip van de meeste ondernemers die een vrij beroep uitoefenen. Voor starters en innovatieve ondernemers zijn er ruimere faciliteiten.

9.3 *Voorwaarden*

- er is een tekort aan zekerheden bij de ondernemer (waarde van het beschikbare onderpand is minder dan gevraagde financiering);
- het krediet is niet ter vervanging van huidige verplichtingen bij de huidige bank. Verplichtingen bij een andere instelling kunnen wel met borgstellingskrediet gefinancierd worden;
- de rentabiliteits- en continuïteitsperspectieven van de onderneming zijn bevredigend;
- er zijn maximaal 250 werknemers (250 fte) in dienst;
- indien het bedrijf niet zelfstandig is, dan geldt deze eis voor gehele groep (moeder + dochter(s)). Er is sprake van een groep wanneer de moedermaatschappij hetzij direct hetzij indirect een meerderheidsbelang heeft in het eigen vermogen van de andere tot de groep behorende maatschappijen;
- Het krediet is niet bestemd voor het doen van beleggingen. Het onderscheid tussen belegging en bedrijfsovername hangt ervan af of er wel of geen meerderheidsbelang in een onderneming verworven wordt door de kredietnemer. Bij een bedrijfsovername kan de koopholding gefinancierd worden met borgstellingskrediet;
- De aanvrager voldoet aan de Europese verordening inzake 'de-minimissteun' (is niet actief in de sectoren visserij en aquacultuur of de primaire productie van landbouwproducten en in de drie aan de aanvraag voorafgaande jaren is minder dan in totaal € 200.000 aan subsidie ontvangen op grond van niet door de EU goedgekeurde steunmaatregelen). Dertien procent van het bedrag waarvoor de overheid borg staat op basis van de BBMKB geldt als overheidssteun;
- Uitgesloten sectoren zijn: vastgoed exploitatie, verzekerings- en financieersbedrijf, publiek verzekerde zorg, land- en tuinbouw, visserij, dierenartsen, notarissen, advocatuur, deurwaarders.

9.4 *Bijdrage*

Deze regeling is tijdelijk verruimd tot uiterlijk 30 juni 2016. Voor bestaande bedrijven is er tot een kredietbehoefte van € 266.667 de mogelijkheid om driekwart te financieren met BMKB-krediet, anders ligt de grens op maximaal de helft van de kredietverstrekking. Verder is het maximum van het BMKB-krediet tijdelijk verhoogd van € 1 miljoen naar € 1,5 miljoen. Op het BMKB-krediet is een overheidsborgstelling van 90% van toepassing.

De hoogte van het borgstellingskrediet is afhankelijk van de kredietbehoefte, de bank zal de onderbouwing van dit bedrag beoordelen. Verder mag het borgstellingskrediet niet groter zijn dan het tekort aan zekerheden, en dient de bank een bepaald deel van de kredietaanvraag in een andere kredietvorm te financieren. Maximaal mag de bank voor 50% met borgstellingskrediet financieren, voor het innovatieve borgstellingskrediet en de startersfaciliteit liggen deze percentages hoger. Het absolute maximum aan staatsgarantie dat ten behoeve van een onderneming beschikbaar gesteld kan worden bedraagt € 1.500.000. Indien de onderneming deel uitmaakt van een groep, geldt dit maximum voor de groep als geheel. Voor starters staat EZ garant voor leningen tot € 200.000.

9.5 *Aanvraag*

De ondernemer vraagt een krediet aan bij een bank of een door de minister aangewezen kredietverstrekker. Deze beslist of en onder welke voorwaarden er een borgstellingskrediet verstrekt wordt. Alleen bankinstellingen en kredietverstrekkers die een overeenkomst hebben met het Ministerie van EZ kunnen een beroep doen op dit besluit.

10 **Fonds Opkomende Markten**

10.1 *Omschrijving*

Met het Fonds Opkomende Markten (FOM) stimuleert de Nederlandse Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (hierna aangeduid als FMO) investeringen van Nederlandse ondernemingen in opkomende markten door het verstrekken van financieringen. Het fonds is een gezamenlijk initiatief van FMO en het Ministerie van Economische Zaken.

10.2 *Doelgroep*

Ondernemingen.

Landen die in aanmerking komen voor FOM-financiering zijn alle landen die staan op de Wereldbank ledenlijst uitgezonderd de hoge inkomenslanden, maar inclusief de Nederlandse Antillen en Aruba.

10.3 *Voorwaarden*

FOM financiert lokale dochterondernemingen en joint ventures in opkomende markten die kunnen aantonen dat zij behoefte hebben aan (middel)langetermijnfinanciering voor de (verdere) ontwikkeling van hun activiteiten. Deze activiteiten moeten gelijk zijn aan, of in elk geval lijken op die van de Nederlandse sponsor. Het Nederlandse bedrijf investeert ook zelf in de dochter of joint-venture en heeft een meerderheidsbelang; bovendien worden aan het Nederlandse bedrijf bepaalde garanties gevraagd. Zowel het Nederlandse bedrijf als de dochter of joint-venture in de opkomende markt moeten voldoen aan de bancaire gebruikelijke criteria. Om de duurzaamheid van de investering te garanderen worden bedrijven niet alleen beoordeeld op hun financiële prestaties, maar kijkt FMO ook naar corporate governance, hun milieu- en sociaal beleid en blijvende voordelen voor de lokale economie. Bij de beoordeling van voorstellen kijkt FMO verder naar het ondernemingsplan van het Nederlandse moederbedrijf, van het bedrijf in de opkomende markt en bovendien naar het strategisch belang dat het Nederlandse moederbedrijf bij de te financieren investering heeft. FOM-financieringen dienen mede bij te dragen aan de continuïteit en/of de versterking van het Nederlandse moederbedrijf. FOM financiert geen investeringen waarbij Nederlandse bedrijven geheel, dan wel grotendeels naar opkomende markten worden verplaatst. Overige voorwaarden zijn afhankelijk van de bedrijfsspecifieke informatie.

10.4 *Bijdrage*

In het kader van FOM verstrekt FMO (middel)lange termijnfinancieringen aan lokale dochterondernemingen of joint-ventures van Nederlandse bedrijven. De financiering bedraagt minimaal € 500.000 en maximaal € 10 miljoen. De looptijd kan variëren van drie tot twaalf jaar. Een aflossingsvrije periode van maximaal drie jaar is mogelijk. Afhankelijk van de specifieke financieringsbehoefte kan de FOM-financiering het karakter hebben van een (blanco) lening, een garantie, een achtergestelde lening (risicokapitaal) of een participatie. FMO baseert tarifiering van FOM-financieringen op marktconformiteit en het risicoprofiel van iedere individuele financiering. De garantieruimte is € 230 miljoen.

11 **Garantie Ondernemingsfinanciering**

11.1 *Omschrijving*

De kredietcrisis heeft de banken bewuster gemaakt van risico's. Daardoor zijn banken terughoudender geworden bij het verstrekken van kredieten. De regeling Garantie Ondernemingsfinanciering (GO) is een antwoord van de overheid op de moeilijkheden die de ondernemingen nu ondervinden bij het aantrekken van bankleningen. Deze regeling biedt banken een garantie van 50% voor nieuwe bankleningen van minimaal € 1,5 miljoen en maximaal € 150 miljoen. Het garantiebepdrag is dus maximaal € 75 miljoen. De risico's voor de banken nemen hierdoor af, waardoor ondernemingen meer kans van slagen hebben bij het aantrekken van nieuwe bankleningen.

De regeling is bestemd voor ondernemingen met substantiële activiteiten in Nederland en met voldoende rentabiliteits- en continuïteitsperspectieven. Gezien de omvang van de te verstrekken bankleningen is de regeling gericht op grote en middelgrote ondernemingen. Sinds 3 maart 2010 is het ook mogelijk om binnen de GO-regeling een bankgarantiefaciliteit te verkrijgen. Deze financiering is bedoeld voor grote en middelgrote ondernemingen die worden geraakt door de crisis.

11.2 *Voorwaarden*

- Nederlandse ondernemingen met substantiële activiteiten in Nederland;
- goede rentabiliteits- en continuïteitsperspectieven;
- niet ter vervanging van eerder verstrekte financiering (fresh money) tenzij er sprake is van herfinanciering in het kader van een bedrijfsovername;
- geen bovenmatige kapitaal onttrekking in de laatste 12 maanden;
- alleen voor financiering eigen bedrijfsactiviteiten en –overnames;
- bij het verstrekken van de lening worden door de financier geen andere activa verstrekt dan geld.

Uitgesloten sectoren zijn:

- landbouw, visserij en aquacultuur, met uitzondering van toelevering en dienstverlening;
- onroerend goed voor zover de activiteiten gericht zijn op het behalen van resultaten door waardestijging van onroerend goed zonder dat er sprake is van significante waardetoevoeging door eigen productieve activiteiten;
- de financiële sector voor zover de ondernemer het bank-, verzekerings- of beleggingsbedrijf uitoefent, of een participatiemaatschappij heeft;
- de gezondheidszorg voor zover de onderneming een zorgaanbieder is die diensten verleent zoals omschreven in de Zorgverzekeringswet en de AWBZ. Voor ondersteuning bij het aantrekken van nieuwe bankleningen voor financiering van bouw door curatieve zorginstellingen zie: 'Garantie Ondernemingsfinanciering Curatieve Zorg' (GO Cure).

Kenmerken garantie ondernemingsfinanciering:

- alleen leningen met een variabele rente gebaseerd op Euribor tarieven komen voor de garantieregeling in aanmerking;
- de Staat deelt (naar rato) mee in alle overige inkomsten op de lening;
- de premie is per kwartaal verschuldigd aan RVO, telkens ¼ van de jaarpremie. Eenmalige inkomsten (zoals afsluitprovisie) worden direct verrekend;
- geen afwijkende financieringsconstructies die een bovenmatig risico voor de Staat veroorzaken;
- de minimale looptijd van een individuele bankgarantie is zes maanden, de maximale looptijd acht jaar.

11.3 *Bijdrage*

De Garantie Ondernemingsfinanciering is een structurele regeling geworden. De Staat garandeert 50% van een nieuwe banklening of een bankgarantie met een minimale omvang van € 1,5 miljoen en een maximale omvang van € 150 miljoen. De hoogte van de individuele bankgarantie die onder een faciliteit kan worden getrokken, is minimaal € 250.000. De totale beschikbare garantie is € 1,5 miljard.

11.4 *Aanvraag*

Aanvragen kunnen doorlopend worden ingediend.

12 **GroEIFaciliteit**

12.1 *Omschrijving*

De GroEIFaciliteit biedt financiers (banken en participatiemaatschappijen) van MKB-ondernemingen nu een overheidsgarantie van 50% voor financieringen met risicokapitaal. Hierdoor neemt het risico voor de financiers aanzienlijk af en wordt het voor een bank of participatiemaatschappij aantrekkelijker een financieringsaanvraag te honoreren. Door de overheidsgarantie aan de financier heeft de MKB-ondernemer meer kans van slagen bij het zoeken naar kapitaal.

12.2 *Voorwaarden*

De bank of participatiemaatschappij bepaalt of een financieringsaanvraag in behandeling genomen wordt. Deze partij ziet erop toe dat aan de geldende voorwaarden van de GroEIFaciliteit wordt voldaan.

Het moet gaan om een financiering voor een MKB-onderneming met voldoende rentabiliteits- en continuïteitsperspectief. De garantie kan alleen worden gebruikt voor 'fresh money', en niet voor vervanging van krediet of risicodragend vermogen dat eerder aan de onderneming is verstrekt.

Voor de financier is vooral van belang dat deze jaarlijks een provisie over het gegarandeerde deel aan de overheid moet betalen. Bij een achtergestelde, niet-converteerbare lening bedraagt de provisie 2,5 procent per jaar, voor andere gevallen 3 procent per jaar. De provisie moet minimaal zes jaar worden betaald. Verder heeft de garantie een looptijd van maximaal twaalf jaar.

Als uw bedrijf behoort tot één van de volgende sectoren, dan kunt u geen gebruik maken van de regeling GroEIFaciliteit:

- landbouw, visserij en aquacultuur, met uitzondering van toelevering en dienstverlening;
- onroerend goed, met uitzondering van bemiddeling;
- de financiële sector (bank-, verzekerings- of beleggingsbedrijven en participatiemaatschappijen);
- de gezondheidszorg (aangenomen dat uw onderneming een aanbieder is als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Wet marktordening gezondheidszorg document).

12.3 *Bijdrage*

Het subsidieplafond bedraagt € 85 miljoen. De Groeifaciliteit biedt financiers van ondernemingen een overheidsgarantie van 50% voor nieuw verstrekt risicodragend vermogen van maximaal € 5 miljoen. Indien er sprake is van door participatiemaatschappijen verstrekt risicokapitaal bedraagt het maximum € 25 miljoen. In ruil daarvoor betalen financiers aan EZ een premie van 2,5% bij een achtergestelde niet-converteerbare lening en 3% per jaar bij andere financieringen.

12.4 *Aanvraag*

Aanvragen kunnen doorlopend worden ingediend. Voor een financiering met garantie van de Groei-faciliteit wendt u zich tot de deelnemende banken en participatiemaatschappijen. De financier besluit of hij voor de desbetreffende financiering bij RVO.nl een verzoek tot garantstelling indient, en of hij de financiering uiteindelijk ook verstrekt.

13 **Innovatiefonds MKB+**

Het Innovatiefonds MKB+ omvat de financieringsinstrumenten die beschikbaar zijn voor innovatie en financiert snel groeiende innovatieve ondernemingen. De focus ligt hierbij op de fase waarin kennis wordt omgezet in een eindproduct, van kennis naar kassa. Het fonds bestaat uit drie pijlers:

1. Innovatiekrediet;
2. De SEED Capital-regeling;
3. Fund-of-Funds.

Innovatiekrediet wordt rechtstreeks aan ondernemingen verstrekt. Hiermee worden ontwikkelingsprojecten (producten, processen en diensten) gestimuleerd waaraan substantiële technische en daaruit voortvloeiende financiële risico's zijn verbonden. Ondernemingen kunnen voor de financiering van deze projecten niet of onvoldoende terecht op de kapitaalmarkt.

De SeedCapital-regeling maakt het mogelijk dat investeerders technostarters en creatieve starters kunnen helpen hun technologische en creatieve kennis om te zetten in toepasbare producten of diensten. De regeling verbetert de risico-rendementsverhouding voor investeerders en vergroot de financieringsmogelijkheden voor technostarters en creatieve starters.

Fund-of-Funds verbetert de toegang tot de risicokapitaalmarkt ook voor snelgroeiende innovatieve ondernemingen. Dit onderdeel is nog in ontwikkeling.

Subsidieregelingen onder deze regeling zijn:

1. MKB+ Innovatiekrediet; aanvragen voor innovatiekrediet kunnen worden ingediend door innovatieve bedrijven met een financieringsnoodzaak. Voor innovatiekrediet is in 2016 een bedrag van € 60 miljoen begroot;
2. aanvragen voor de SEED Capital-regeling kunnen worden ingediend door closed-end venture capital fondsen. Het budget voor de SEED Capital tender bedraagt in 2016 € 24 miljoen;
3. Fund-of-funds: Dit onderdeel is nog in ontwikkeling.

14 **Garantieregeling Scheepsnieuwbouw Financiering**

14.1 *Omschrijving*

Met de regeling Garantieregeling Scheepsnieuwbouw Financiering wordt op aanvraag subsidie verleend aan een financier voor het verstrekken van een krediet aan een scheepswerf ten behoeve van de bouw in Nederland van een nieuw schip. Als financier wordt aangewezen een bank, die niet uitsluitend beleggingsonderneming is. Deze regeling valt onder hoofdregeling KEZ Subsidieregeling starten, groeien en overdragen van ondernemingen.

14.2 *Voorwaarden*

Een aanvraag wordt afgewezen indien:

- een garantstelling, borgstelling, verzekering of herverzekering voor een kredietovereenkomst voor de bouw van hetzelfde schip is afgegeven;
- de contractprijs minder dan € 3 miljoen of meer dan € 1 miljard bedraagt;
- onvoldoende vertrouwen bestaat in de technische en economische haalbaarheid van de bouw van het schip;
- het kredietbedrag meer dan 80% van de contractprijs betreft;
- de kredietovereenkomst ten aanzien van het kredietbedrag een looptijd heeft van meer dan 36 maanden of de looptijd van de kredietovereenkomst langer is dan de termijn voor de bouw en technische-/financiële oplevering van het schip;
- de financier op het moment van het verstrekken van het kredietbedrag waarvoor de Staat garant staat een lopende financieringsfaciliteit verlaagt;
- de financier onvoldoende naar normaal bankgebruik te vestigen zekerheden heeft gevestigd of zal vestigen bij de verstrekking van het kredietbedrag aan de scheepswerf;
- door de verlening van de garantstelling het totaal van de op grond van dit hoofdstuk verleende garantstellingen ten behoeve van de scheepswerf of van de groep, waartoe deze scheepswerf behoort, meer zou bedragen dan 30% van het subsidieplafond;
- gegronde vrees bestaat dat de scheepswerf zich in financiële moeilijkheden bevindt;
- de rentabiliteits- en continuïteitsperspectieven van de scheepswerf onvoldoende bevredigend zijn; onvoldoende vertrouwen bestaat dat de scheepswerf de capaciteiten heeft om de bouw van het schip naar behoren uit te voeren;
- uit het contract tussen de opdrachtgever en de scheepswerf die de opdracht zal uitvoeren niet blijkt dat de opdrachtgever, ter zake van de opdracht waarvoor de scheepswerf een kredietovereenkomst heeft afgesloten, voorafgaand aan een uitbetaling van het krediet op grond van de kredietovereenkomst, een of meer aanbetalingen doet ter hoogte van ten minste 5% van de contractprijs;
- uit het contract tussen de opdrachtgever en de scheepswerf die de opdracht zal uitvoeren niet blijkt dat de aanbetaling door de opdrachtgever, ter zake van de opdracht waarvoor de scheepswerf een kredietovereenkomst heeft afgesloten, oploopt tot ten minste 20% van de contractprijs tot aflevering van het schip;
- van de bouw van het schip onvoldoende positieve gevolgen voor de Nederlandse economie te verwachten zijn.

14.3 *Bijdrage*

Het subsidieplafond is € 1 miljard. Er wordt garant gestaan voor maximaal 80% van de financiële verplichtingen tot een bedrag van € 300 miljoen.

15 **MKB innovatiestimulering Regio en Topsectoren**

15.1 *Omschrijving*

De regeling MKB innovatiestimulering in de Topsectoren MIT is bedoeld om innovatie- en valorisatieactiviteiten van en voor het MKB in de topsectoren te ontwikkelen en te ondersteunen. De te ondersteunen innovatieactiviteiten zijn gelijk aan de innovatieactiviteiten die onder de TKI-toeslag gefinancierd kunnen worden. In tegenstelling tot de TKI-toeslag is de hoogte van de Innovatief MKB-regeling niet afhankelijk van private bijdragen. Alle topsectoren kunnen dus, los van de te ontvangen TKI-toeslag, activiteiten voor het MKB starten. MKB-bedrijven kunnen subsidie ontvangen voor de volgende activiteiten:

- MIT-haalbaarheidsstudies. Hierbij gaat het om bureauonderzoek met eventueel enkele 'trial-and-error'-testen als voorbereiding op industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling;
- MIT-kennisvouchers voor het beantwoorden van een kennisvraag door een kennisinstelling;
- MIT-R&D-samenwerkingsprojecten door minimaal twee MKB-bedrijven op het gebied van industrieel en experimenteel onderzoek;

TKI's kunnen subsidieaanvragen indienen voor netwerkactiviteiten en inhuur van innovatiemakelaars. Netwerkactiviteiten zijn bijvoorbeeld masterclasses, workshops of conferenties om kennisdeling en netwerkvorming tussen MKB-ondernemers te bevorderen. Een TKI huurt een innovatiemakelaar in om MKB-ondernemers managementconsulting te geven. Het advies richt zich op:

- innovatie van producten, processen of diensten;
- het verlenen van technologische bijstand;
- diensten voor het overdragen van technologie.

15.2 Voorwaarden

U kunt als MKB-ondernemer maar één aanvraag indienen per openstellingperiode. U moet dus vooraf bepalen voor welke topsector en welk instrument u aan aanvraag indient. In het overzicht MIT-regeling instrumentenkeuze en budgetverdeling vindt u de beschikbare mogelijkheden.

MKB Innovatiestimulering Topsectoren: MIT-haalbaarheidsstudies

- met de uitvoering van de activiteiten wordt gestart binnen zes maanden na de subsidieaanvraag;
- de activiteiten moeten binnen twaalf maanden na de start zijn afgerond.

MKB Innovatiestimulering Topsectoren: MIT- innovatieadviesproject

- adviseren over een toepassingsgerichte kennisvraag gericht op de vernieuwing of ontwikkeling van producten, productieprocessen en diensten (al dan niet op basis van het verrichten van onderzoek);
- verstrekken van innovatieadviesdiensten of innovatieondersteuningsdiensten.

MKB Innovatiestimulering Topsectoren: MIT-kennisvouchers

- een voucher wordt aan een MKB-ondernemer verstrekt die een MIT-kennisoverdrachtsproject wil laten uitvoeren waarvan de resultaten ten goede komen aan de activiteiten die de ondernemer in Nederland verricht;
- de ondernemer vermeldt op het aanvraagformulier de kennisvraag die hij in het kader van het MIT-kennisoverdrachtsproject wil stellen;
- de ondernemer besteedt de MIT-kennisvoucher bij één van de in de aanvraag met naam en toenaam opgenomen kennisinstellingen. In de aanvraag kunnen maximaal drie kennisinstellingen worden opgenomen;
- de aanvraag om subsidie wordt na afloop van het MIT-kennisoverdrachtsproject door de kennisinstelling ingediend. De aanvraag moet binnen een jaar nadat de MIT-kennisvoucher aan de ondernemer is verstrekt zijn ontvangen. De minister kan deze termijn eenmalig verlengen met ten hoogste zes maanden;
- de ondernemer en de kennisinstelling mogen voor de afgiftedatum van de MIT-kennisvoucher nog geen verplichtingen jegens elkaar zijn aangegaan;
- de voucher wordt niet verstrekt indien er al eerder door een bestuursorgaan of de Europese Commissie subsidie is verstrekt voor het project of dat deel uitmaakt van een project of programma waarvoor reeds door een bestuursorgaan of de Europese Commissie subsidie is verstrekt.

MKB Innovatiestimulering Topsectoren: MIT-R&D-samenwerkingsprojecten (klein en groot)

- elke individuele deelnemer aan het MIT-R&D-samenwerkingsverband neemt niet meer dan 70% van de voor subsidie in aanmerking komende kosten van het MIT-R&D-samenwerkingsproject voor zijn rekening;
- met de uitvoering van het project wordt gestart binnen zes maanden na de subsidieaanvraag;
- het project wordt uitgevoerd vierentwintig maanden na de start van de activiteiten.

Netwerkactiviteiten

- de subsidie wordt verstrekt voor het door derden laten uitvoeren van netwerkactiviteiten ten behoeve van MKB-ondernemers;
- de netwerkactiviteiten en hieruit voortkomende resultaten zijn voor iedere MKB-onderneming zonder onderscheid toegankelijk;
- per € 1000 subsidie neemt minstens één MKB-ondernemer deel aan de netwerkactiviteiten.

Ondersteuning door innovatiemakelaars

- de subsidie wordt verstrekt aan een TKI voor het door innovatiemakelaars laten leveren van innovatieadviesdiensten aan MKB-ondernemers;
- de TKI selecteert op basis van transparante en redelijke criteria de in te zetten innovatiemakelaars;
- Innovatieadviesdiensten zijn slechts subsidiabel indien zij tegen marktconforme tarieven door een innovatiemakelaar worden uitgevoerd.

15.3 *Bijdrage*

Voor 2016 is een budget vastgesteld van € 55 miljoen, per sector zijn verschillende subsidieplafonds vastgesteld voor de onderstaande instrumenten. Per subsidiabele activiteit zijn de volgende bijdragen te verkrijgen:

- MIT-haalbaarheidsstudie: de bijdrage is maximaal 40% van de subsidiabele kosten met een maximum van € 50.000;
- MIT-innovatieproject: de bijdrage is maximaal 50% van de subsidiabele advieskosten met een maximum van € 10.000;
- MIT-kennisvouchers: de waarde van de voucher bedraagt 40% van de subsidiabele kosten met een maximum van € 3.750;
- MIT-R&D-samenwerkingsprojecten: de bijdrage is maximaal 30% van de subsidiabele kosten met een maximum van € 200.000 per MIT-R&D-samenwerkingsproject. Het maximum subsidiebedrag bedraagt € 100.000 per deelnemer;
- Ondersteuning door innovatiemakelaars: de bijdrage is maximaal 50% van de subsidiabele kosten met een maximum van € 10.000 per MKB-onderneming waaraan de innovatieadviesdiensten zijn geleverd over een periode van maximaal één jaar;
- Netwerkactiviteiten: de bijdrage is 100% aan derde uitbestede kosten, met een maximum van € 1.000 per MKB-deelnemer.

16 **Qredits Microfinanciering Nederland**

16.1 *Omschrijving*

Microfinanciering bestaat uit een combinatie van coaching en krediet. Elke ondernemer met een goed ondernemingsplan komt ervoor in aanmerking, zowel starters als doorstarters (kleine ondernemingen en zelfstandigen (ZZP'ers)).

16.2 *Voorwaarden*

De aanvrager:

- moet beschikken over een ondernemingsplan en voldoende ondernemerskwaliteiten;
- heeft minder dan 5 werknemers in dienst;
- is achttien jaar of ouder;
- voert bedrijfsactiviteiten uit in Nederland.

16.3 *Bijdrage*

Microkrediet: de bijdrage is maximaal € 50.000.

MKB-krediet: de zakelijke lening is tussen de € 50.000 en € 250.000.

Hierbij is het verplicht om een afwijzing van de bank te hebben.

De looptijden variëren van 1 tot 10 jaar voor zowel Micro- als MKB krediet.

17 ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie

Voor ondernemers in de zorg zijn er steeds meer mogelijkheden om projecten te financieren. Het merendeel van de projecten moet in samenwerking met een ander bedrijf of een kennisinstelling worden aangevraagd en uitgevoerd. Het voert te ver om alle subsidieregelingen hier op te nemen. De regelingen kunnen worden aangevraagd bij ZonMw. ZonMw financiert gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis – om daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren. ZonMw wil het gebruik van de ontwikkelde kennis stimuleren om daarmee zorg en gezondheid te verbeteren. Een manier om dat te doen is kennis thematisch te bundelen.

Thema's zijn programma- en project overstijgend en bieden niet alleen onderzoeksresultaten maar ook relevante, actuele ontwikkelingen in het (onderzoeks)veld, de thema's zijn:

1. Diversiteit
2. Doelmatigheid
3. Fundamenteel Onderzoek
4. Geestelijke Gezondheid
5. Geïntegreerde zorg
6. Geneesmiddelen
7. ICT en eHealth
8. Implementatie
9. Internationaal
10. Jeugd
11. Onderwijs
12. Ouderen
13. Palliatieve Zorg
14. Participatie
15. Richtlijnontwikkeling
16. Sport, bewegen en voeding
17. Systeembioïologie & Systems Medicine
18. Topsector Life Sciences & Health
19. Translationeel Onderzoek
20. Zeldzame Ziekten en Weesgeneesmiddelen
21. Zorg en ondersteuning in de buurt
22. Zwangerschap en geboorte

Regelmatig kunnen onderzoekers (van fundamenteel tot toegepast), zorgverleners en instellingen gericht op zorg en gezondheid subsidie aanvragen voor onderzoeks- en innovatieprojecten passend binnen een programma. Ieder programma heeft zijn eigen doelstellingen, kwaliteitscriteria en deadlines.

18 Subsidieregeling voor demonstratieprojecten, haalbaarheidsstudies en investeringsvoorbereidingsstudies (DHI)

18.1 Omschrijving

Opkomende markten bieden door hun snelle ontwikkeling steeds vaker kansen voor Nederlandse export en investeringen. Met de subsidieregeling voor demonstratieprojecten, haalbaarheidsstudies en investeringsvoorbereidingsstudies (DHI) kunnen deze kansen nog beter benut worden.

De regeling staat open voor 88 landen, waaronder de volgende opkomende landen: Argentinië, Azerbeidzjan, Bahrein, Brazilië, Chili, China, Irak, Kazachstan, Koeweit, Maleisië, Mexico, Oekraïne, Panama, Oman, Qatar, Saudi-Arabië, Servië, Singapore, Turkije, Verenigde Arabische Emiraten en Zuid-Korea. Daarnaast staat in 2016 deze regeling ook open voor de landen uit het 'Dutch Good Growth Fund' (DGGF).

18.2 Bijdrage

Voor 2016 bedraagt het budget voor de subsidieregeling voor demonstratieprojecten, haalbaarheidsstudies en investeringsvoorbereidingsstudies € 4,5 miljoen.

Demonstratieproject: Per aanvraag bedraagt de subsidie maximaal 50 procent van de subsidiabele kosten, tot een maximum van € 200.000.

Haalbaarheidsstudie: Per aanvraag wordt maximaal 50 procent van de subsidiabele kosten vergoed. De vergoeding bedraagt maximaal € 100.000 per haalbaarheidsstudie.

Investeringsvoorbereidingsstudies: Per aanvraag wordt maximaal 50 procent van de kosten voor advies vergoed, exclusief BTW. De vergoeding bedraagt maximaal € 100.000. Binnen 3 jaar moet de verwachte export ten minste 10 keer het subsidiebedrag bedragen.

18.3 Voorwaarden

18.3.1 Demonstratieprojecten

Een demonstratieproject is een project waarmee Nederlandse bedrijven in het doelland hun technologie in een praktijksituatie demonstreren. Het doel van het demonstratieproject is om deze technologie in het doelland te introduceren om op deze manier export van substantiële omvang te realiseren. Bij een demonstratieproject kan het ook gaan om het demonstreren van een aanpak.

18.3.2 Haalbaarheidsstudies

Bedrijven kunnen subsidie krijgen voor een studie naar de haalbaarheid van een project in een van de doellanden. Het gaat hier om technische of commerciële haalbaarheid van een project.

18.3.3 Investeringsvoorbereidingsstudies

U wilt onderzoeken of een investering in een van de DHI-landen technisch en financieel haalbaar is. Op basis van een investeringsvoorbereidingsstudie besluit u daadwerkelijk te gaan investeren en financiering voor deze investering te verkrijgen.

Voor wie?

DHI richt zich op Nederlandse (mkb-)ondernemingen met internationale ambitie en interesse in opkomende markten.

De eerste tenderronde liep van 5 maart 2016 tot 8 april. In het najaar wordt de tweede openstelling van 2016 verwacht.

19 Dutch Good Grow Fund

Het Dutch Good Growth Fund (DGGF) financiert Nederlandse en lokale investeringen en export die belangrijk is voor de ontwikkeling van het land. Deze financiering moet onder andere bijdragen aan:

- werkgelegenheid;
- vergroting van de lokale productiekracht;
- kennisoverdracht in het ontwikkelingsland.

Door het verstrekken van financiering en verzekeringen maakt het ministerie van Buitenlandse Zaken met het DGGF ontwikkelingsrelevante handel en investeringen mogelijk in 68 landen. Het fonds bestaat uit 3 onderdelen die hierna worden toegelicht.

19.1 *Nederlandse mkb-ondernemers*

Het DGGF helpt Nederlandse mkb'ers die zakendoen met ontwikkelingslanden en opkomende markten met op maat gesneden dienstverlening.

Wilt u investeren in een van de DGGF-landen, maar krijgt u de financiering met uw bank niet rond? Het DGGF onderdeel "Investeren Nederlands mkb" biedt steun in de vorm van leningen, garanties en participaties met terugbetaalverplichting.

Ondernemers die zaken doen in opkomende markten en ontwikkelingslanden, leveren vaak een grote bijdrage aan economische en sociale verbeteringen in deze landen. En dat moedigt het ministerie van Buitenlandse Zaken aan. Helaas is het vaak lastig de financiering voor deze projecten rond te krijgen. Daarom helpt het DGGF Nederlandse mkb'ers die zakendoen met ontwikkelingslanden en opkomende markten met dienstverlening op maat.

Een financieringsaanvraag tot € 10 miljoen kunt u indienen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Het DGGF-onderdeel Investeren Nederlands mkb vult private investeringen aan door garanties en directe (co-)financiering met terugbetaalverplichting, zoals leningen en participaties in projecten.

19.2 *Exporteren*

Wilt u kapitaalgoederen exporteren naar één of meer landen van het DGGF? Dan biedt het DGGF-onderdeel "Exporteren" Nederlands mkb u exportkredietverzekerings- en exportfinancieringsmogelijkheden.

U kunt bij het DGGF tegen een premie een verzekering afsluiten voor een transactieomvang met een maximum schadevergoeding van € 15 miljoen om het fabricatie- en betalingsrisico af te dekken bij de export van kapitaalgoederen. Deze verzekering vraagt u aan bij Atradius Dutch State Business.

Ook kunt u in aanmerking komen voor financiering. Deze financiering is op basis van een leverancierskrediet tot € 2 miljoen aan afnemers in een van de DGGF-landen. Dit kan indien uw (huis)bank niet wil financieren.

19.3 *Lokale mkb-ondernemers*

Kleine ondernemingen in ontwikkelingslanden krijgen hun financiering vaak maar lastig rond. Hierdoor kunnen ze moeilijk doorgroeien. Deze groep wordt ook wel de 'missing middle' genoemd. Het zijn mkb-bedrijven die het niveau van microfinanciering zijn ontstegen, maar nog geen toegang hebben tot reguliere financiële dienstverlening.

Het DGGF-onderdeel "Investeringsfondsen" lokaal mkb wil de financieringsmogelijkheden voor het lokale mkb vergroten door te investeren in investeringsfondsen. Deze fondsen investeren op hun beurt in ondernemers in een van de DGGF-landen. Hiermee vergroot het DGGF het bereik, aangezien intermediaire fondsen beter in staat zijn het lokale mkb te bedienen.

Dit onderdeel van het DGGF is een 'fund of funds'. Het bouwt een portefeuille op van intermediaire fondsen die op hun beurt een motor zijn voor lokale economische groei. Zo krijgt het lokale mkb meer financieringsmogelijkheden, kan het doorgroeien en kan de financiële sector in lage- en middeninkomenslanden zich verder ontwikkelen. Specifieke aandacht gaat uit naar intermediaire fondsen die investeren in jonge of vrouwelijke ondernemers en in ondernemers in fragiele staten.

20 "Asbest eraf, zonnepanelen erop"

20.1 Omschrijving

In 2016 kunnen eigenaren van landbouwbedrijven of eigenaren van gebouwen van voormalige agrarische bedrijven asbestdaken verwijderen tegen lagere kosten door gebruik te maken van de subsidieregeling "Asbest eraf, zonnepanelen erop". Dit op voorwaarde dat het dak uiterlijk 31 oktober gesaneerd is. In een convenant tussen de provincies (het IPO) en het Rijk is afgesproken dat alleen subsidie wordt verleend voor de sanering als daadwerkelijk zonnepanelen geplaatst worden op de nieuwe daken of ander daken op hetzelfde perceel. Dit schept de mogelijkheid om in een keer het aanwezige asbest op te ruimen en te zorgen voor de productie van meer duurzame energie. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft voor het verwijderen van de asbestdaken in 2016 in totaal € 20 miljoen beschikbaar gesteld. Dit is per provincie verdeeld, waarbij is gekeken naar het (dakoppervlak van het) aantal landbouwbedrijven per provincie.

20.2 Bijdrage

20.2.1 Agrarisch inkomen

De regeling richt zich op sanering van asbestdaken op agrarische bedrijven, in combinatie met plaatsing van zonnepanelen. De subsidie bedraagt € 4,50 per m² asbestdak. Dit is ongeveer een derde van de kosten voor het verwijderen en afvoeren van asbest. Per aanvraag wordt een minimumoppervlak van 225 m² asbestdak gehanteerd. Sanering van asbestdaken van gebouwen die voor nevenfuncties in gebruik zijn, is ook mogelijk, mits op hetzelfde bouwblok. In totaal kan per aanvrager maximaal € 15.000 subsidie verstrekt worden.

20.3 Voorwaarden

20.3.1 Asbestinventarisatierapport

Elke sanering moet gepaard gaan met een terugplaatsing van zonnepanelen. Dit met een minimumeis van 5 kW piek geïnstalleerd vermogen. Plaatsing op een ander dak dan het gesaneerde dak is mogelijk, op voorwaarde dat dit gebouw zich op een bouwblok uit de aanvraag bevindt. De regeling komt bovenop de fiscale faciliteiten (MIA, VAMIL, EIA) voor investeringen in asbestsanering en zonnepanelen. Agrariërs die subsidie willen aanvragen, kunnen vóór openstelling van de regeling alvast een asbestinventarisatierapport op laten stellen.

20.3.2 Informatie

De aanvraag moet uiterlijk 1 september 2016 ingediend zijn. Hierbij geldt wel de kanttekening dat de sanering van het dak uiterlijk 31 oktober gerealiseerd is. Daarnaast geldt dat er een budget per provincie is. Indien dit budget uitgeput is, kan de regeling voortijdig gesloten worden.

21 Eurostars

Eurostars helpt mkb'ers om marktgerichte technologische ontwikkeling uit te voeren. Het doel is de 'time-to-market' van deze nieuwe technologieën te verkorten en de technische risico's te verkleinen. In alle gevallen moet er sprake zijn van samenwerking tussen partijen uit minstens twee Eurostars-landen. Deze regeling voor financiële ondersteuning is bottom-up en voorstellen in alle technologie- en toepassingsgebieden zijn welkom.

Het Eurostars programma biedt interessante perspectieven voor bedrijven. Onderzoek toont dat innovatie een belangrijke sleutel is voor succesvol ondernemen. Eurostars ondersteunt bedrijven juist door kapitaal te verschaffen om te innoveren, internationaliseren en innovatie naar de markt te brengen. Op deze wijze kan Eurostars bijdragen om bedrijven harder te laten groeien en de concurrentiepositie te versterken.

Het totale budget voor het Eurostars is ruim € 1.100 miljoen. Het Nederlandse budget is ruim € 18 miljoen per jaar. Dit budget verdeelt Eurostars over 2 calls.

Eurostars is:

- bottom-up: het consortium beslist en er zijn geen thematische restricties;
- voor het MKB: als projectcoördinator en uitvoerder. Minimaal 50% van de projectkosten dienen te worden gedragen door het onderzoeksintensieve MKB;
- snel in de beoordeling: time-to-contract bedraagt ongeveer 7 maanden;
- weinig bureaucratisch: lage administratieve lasten.

In Nederland bedraagt de subsidie maximaal 50% van de subsidiabele kosten van de Nederlandse deelnemers. Het subsidiepercentage hangt af van de projectactiviteiten en de aard van de deelnemers. Bedrijven krijgen 35% voor onderzoek en 25% voor ontwikkelingsactiviteiten. MKB krijg een extra 10%. Voor kennisinstellingen zijn deze percentages respectievelijk 50% en 25%. De maximale bijdrage is € 500.000 per project.

In een Eurostars-project werken minstens twee onafhankelijke partners uit twee Eurostars-lidstaten samen. De uitvoerende mkb'ers staan aan de leiding van het project en nemen minstens 50% van het budget voor hun rekening.

In het nieuwe Europese onderzoeks- en innovatiesubsidieprogramma Horizon 2020 is participatie van het MKB een belangrijk speerpunt. Het Eurostars programma is bij uitstek hét MKB-programma van de Europese Unie. Er zijn in 2016 twee deadlines om aanvragen in te dienen, waarvan er op dit moment nog een openstaat. Aanvragen moeten uiterlijk 15 september 2016 worden ingediend.

22 SME Instrument

Het mkb-instrument (*SME instrument*) van Horizon 2020 is bedoeld voor bedrijven met de ambitie om te groeien. Het gaat hierbij om internationaal georiënteerde, innovatieve bedrijven. Het instrument ondersteunt de ontwikkeling van innovatieve oplossingen en het verkennen van nieuwe markten.

Het mkb-instrument zet de Europese Commissie (EC) in binnen de pijlers industrieel leiderschap en maatschappelijke uitdagingen. Elke maatschappelijke uitdaging of sleuteltechnologie heeft een thematische visie bepaald waarbinnen projectaanvragen moeten passen.

Het SME instrument bestaat uit 3 fases:

Fase 1: Haalbaarheidsstudie

Fase 2: R&D- / demonstratiefase

Fase 3: Commercialisatiefase

Haalbaarheidsprojecten bestaan uit een verkenning van de technische én economische haalbaarheid van uw initiatief en mondt uit in een businessplan waarmee u financiering kunt aanvragen. Financiering betreft een lumpsum € 50.000 per project en is bedoeld voor projecten met een looptijd van maximaal zes maanden.

U kunt denken aan activiteiten als risk assessment, marktverkenning, IP-management, advies voor een innovatiestrategie en partnersearch.

Voor **R&D demonstratieprojecten** van een tot twee jaar is een financiering mogelijk tot 70% van de projectkosten met een subsidie van tussen de € 1 en € 3 miljoen per aanvraag. U kunt doorlopend een aanvraag indienen (continu open call), al zijn er 3 deadlines gedurende het jaar. Aanvragen kunt u alleen of samen met partners indienen.

U kunt denken aan activiteiten, zoals onderzoek en ontwikkeling, prototypeontwikkeling, demonstratie, opschaling en testing.

In de **Commercialisatiefase** kan de Europese Investerings Bank een financieringsinstrument (lening of aandeel in de onderneming) aanbieden.

Voorwaarden?

- aanvragen kunnen individueel of een samenwerkingsverband (3 onafhankelijke bedrijven uit drie lidstaten) worden ingediend.
- nadruk in de beoordeling ligt op uiteindelijke marktintroductie van uw innovatie (marktperspectief).
- SME werkt bottom-up: de mkb-ondernemer bepaalt het onderwerp cq. de innovatie.
- u bent niet verplicht met een haalbaarheid te starten: u kunt ook direct een R&D-demonstratieproject aanvragen.
- er is geen sectorfocus, maar uw initiatief dient te vallen binnen een van de sleuteltechnologieën.

Aanvragen worden beoordeeld op de criteria:

- technische en economische risico's;
- commercieel potentieel;
- economische impact;
- potentie van uw team om de doelen te bereiken.

Sleuteltechnologieën in het SME instrument

- ICT: nieuwe generaties componenten en systemen;
- content technologieën en informatie management;
- geavanceerde computing;
- robotica;
- nanotechnologies, advanced materials or advanced manufacturing and processing;
- gezondheid: innovatieve behandeling en technologieën; verbeterde diagnostiek;
- voedselzekerheid / duurzame landbouw: duurzaam voedsel, productiesystemen, veilig voedsel;
- energie: energy efficiency, hernieuwbare energie, smart cities en communities;
- slim, groen geïntegreerd transport: vliegtuig, wegverkeer, intelligente transportsystemen, logistiek, green vehicles, fast truck innovation.

Aanvraag indienen?

Voor een haalbaarheidsaanvraag is de opzet straight: uw projectplan is niet langer dan 10 pagina's. Voor een demonstratieproject dienen wel meerdere bijlagen te worden aangeleverd, zoals het businessplan. U kunt doorlopend aanvragen indienen. Wel zijn er voor fase 1 en fase 2 3 deadlines in 2016.

Fase 1: 03-05-2016	Fase 2: 15-06-2016
07-09-2016	13-10-2016
09-11-2016	18-01-2017

23 Starters International Business (SIB)

23.1 Omschrijving

De regeling Starters International Business biedt een coachingstraject dat in drie stappen naar internationale aanpak leidt. RVO.nl werkt samen met verschillende organisaties. Met een adviseur van een van deze organisaties onderzoekt u de mogelijkheden en risico's in het buitenland. Samen werkt u naar een actieplan toe. De volgende aspecten komen aan de orde: Wat zijn uw sterktes? Welke markten bieden kansen? En wat moet u doen om die kansen te pakken?

23.2 Coachingsvoucher

Met de adviseur van uw keuze onderzoekt u uw mogelijkheden en risico's in het buitenland. Samen werkt u naar een concreet actieplan toe. In 3 tot 5 gesprekken met deze adviseur komt het volgende aan bod:

- Waar is uw onderneming goed in? Wat wilt u bereiken? Welke landen bieden kansen?
- Hoe aantrekkelijk zijn de gekozen landen? Welk land of welke landen bieden de beste mogelijkheden?
- Wat hebt u nodig om uw kansen in deze landen te verzilveren?

Gesprekken met de coach

Bij het eerste gesprek geeft u de voucher aan de coach. Bij het laatste gesprek zal hij u vragen de voucher te ondertekenen. Dit geldt als bewijs van de geleverde dienst. Met de voucher 'betaalt' u de diensten van de coach. De doorlooptijd van een SIB-traject is ongeveer vier maanden.

Bijdrage

Starters International Business geeft geen financiële bijdrage voor de uitvoering van acties. Voor 2016 zijn 1000 vouchers beschikbaar (budget € 2,4 miljoen).

23.3 Missievoucher

Wilt u als 'startende' exporteur een (nieuwe) buitenlandse markt gaan verkennen? Heeft u behoefte aan meer inzicht, contacten en een daadwerkelijke oriëntatie op een voor u nieuwe markt? Dan is de missievoucher wat voor u. U kunt een voucher aanvragen voor deelname aan een meerdaagse uitgaande handelsmissie of een collectieve beursinzending, die georganiseerd wordt door een Nederlandse private (derde) partij en die niet financieel ondersteund wordt door de Nederlandse overheid. De handelsmissie of collectieve beursinzending dient op de agenda van het netwerk Internationaal Ondernemen te zijn aangemeld en open te staan voor deelname. Vouchers kunnen niet worden aangevraagd voor beurzen in het buitenland waarbij geen collectieve inzending door een Nederlandse organisator plaatsvindt.

Activiteiten die door al de (rijks)overheid financieel worden ondersteund, komen niet aanmerking voor een missievoucher. Bijvoorbeeld economische missies onder leiding van een bewindspersoon. U kunt bij de organisator van de activiteit nagaan of er sprake is van cofinanciering door de Nederlandse overheid.

Vergoeding maximaal € 1.500

U kunt via een voucher een financiële tegemoetkoming krijgen van maximaal € 1.500 (exclusief btw) voor deelname aan een (niet financieel door de Nederlandse overheid ondersteunde) collectieve beursinzending of handelsmissie die is georganiseerd door een Nederlandse private partij. De reis- en verblijfskosten zijn voor eigen rekening. De waarde van de voucher kan nooit hoger zijn dan de kosten die u voor uw deelname betaalt aan de organisator.

Budget

Voor 2016 bedraagt het budget voor missievouchers € 1,2 miljoen (800 missievouchers).

Indieningstermijn

U kunt een aanvraag indienen totdat het budgetplafond is bereikt. De activiteit waarvoor u een aanvraag indient, moet binnen 12 maanden na aanvraag plaatsvinden.

23.4 *Voorwaarden*

Starters International Business is bedoeld voor mkb-ondernemers:

- die geen of weinig ervaring hebben met zakendoen op buitenlandse markten;
- die export vast willen inbedden in hun onderneming;
- die beschikken over een organisatie en voldoende geld; en
- die bereid zijn tijd en geld te investeren om echt stappen over de grens te zetten.

24 RAAK mkb

Hogescholen kunnen financiering aanvragen voor onderzoeksprojecten die in samenwerking met mkb-bedrijven worden uitgevoerd. RAAK-mkb richt zich op het bevorderen van kennisuitwisseling om het innovatief vermogen van mkb-ondernemingen te vergroten.

24.1 *Doel van RAAK mkb*

Het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA (hierna Regieorgaan SIA), onderdeel van NWO, heeft als taak de ontwikkeling van het praktijkgericht onderzoek van hogescholen te stimuleren en voert daartoe onder andere de RAAK-regelingen uit.

De regeling RAAK-mkb bevordert de samenwerking tussen mkb-bedrijven en hogescholen. De samenwerking is gericht op kennisontwikkeling en -toepassing. Gestuurd door de vraag vanuit het (regionale) mkb wordt in netwerken van hogescholen en mkb-bedrijven onderzoek uitgevoerd. Het betreft een financiering voor innovatieve projecten. Daarnaast het gaat om een in het professionele werkveld van het mkb breed herkend en aanwijsbaar probleem, of een kans op verbetering. De projectaanvraag wordt ondersteund door een actief betrokken netwerk met voldoende kennis en kunde om het onderzoek uit te voeren.

Het resultaat van het onderzoek is praktisch toepasbare kennis voor de beroepspraktijk. Het onderzoek levert daarnaast een aantoonbare bijdrage aan de vernieuwing van het hoger beroeps onderwijs.

24.2 *Voor wie is RAAK mkb?*

De aanvrager dient een door de overheid bekostigde hogeschool te zijn. Het College van Bestuur van de penvoerende hogeschool benoemt de projectleider (medewerker hogeschool) die namens de hogeschool het aanspreekpunt is voor Regieorgaan SIA. De aanvraag dient te zijn opgesteld onder verantwoordelijkheid van een lector, of een anderszins aan de hogeschool verbonden senior onderzoeker. De lector of senior onderzoeker kan ook als projectleider optreden.

24.3 *Voorwaarden*

De maximaal aan te vragen subsidieomvang is € 300.000. De duur van het project is 18 tot 24 maanden. Inzet van subsidie buiten de looptijd van het project is niet mogelijk. De subsidiegelden zijn uitsluitend bestemd voor het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek conform de gesubsidieerde projectaanvraag.

De deelnemers binnen het project dragen bij met cofinanciering die ten minste 50% van de totale projectkosten dient te bedragen. De cofinanciering kan zowel in geld als in ondersteuning plaatsvinden. De omvang van de cofinanciering dient bij de aanvraag opgegeven te worden. Subsidiering van (deel-) projectactiviteiten die reeds zijn gesubsidieerd vanuit andere bronnen, is niet mogelijk.

24.4 *Wanneer aanvragen?*

De eerst volgende RAAK-mkb call sluit op 6 oktober 2016.

25 **Europees Sociaal Fonds – Duurzame inzetbaarheid**

Meer mensen langer en productief aan het werk houden en inzetten op leeftijdsbewust personeelsbeleid, daaraan levert ESF deze programmaperiode ook een bijdrage. Bedrijven en (overheids)instellingen kunnen hiervoor subsidie aanvragen.

Dit ESF-thema richt zich op de bevordering van duurzame inzetbaarheid. Duurzaam inzetbaar zijn werknemers die nu en in de toekomst gezond, gemotiveerd, competent en productief aan het werk kunnen zijn.

Thema's en activiteiten waarop advies kan worden ingewonnen zijn:

- Bedrijfs- of organisatiescan
- Periodiek onderzoek duurzame inzetbaarheid werknemers
- Gezond en veilig werken
- Leercultuur voor werknemers
- Aanpassen organisatie van het werk
- Interne en externe mobiliteit
- Flexibele werkcultuur
- Arbeidstijdenmanagement

Aanvraagcriteria

Aan welke eisen moet uw project voldoen om voor subsidie in aanmerking te komen? Hieronder een aantal criteria op een rij:

- uw project voldoet aan het omschreven doel uit de regeling;
- uw project richt zich op de thema's uit de regeling;
- uitsluitend advieskosten van een externe adviseur komen voor subsidie in aanmerking. Deze kosten zijn gemaximeerd op € 100 per uur.

Hoogte subsidie

Voor het thema Duurzame Inzetbaarheid is dit aanvraagtijdvak maximaal € 30 miljoen beschikbaar. De subsidie per project bedraagt maximaal 50% van de projectkosten.

Per aanvrager is de maximale hoogte van de subsidie vastgelegd in de subsidieregeling en bedraagt € 10.000.

Aanvraagperiode

Op dit moment is het nog niet bekend wanneer de regeling weer wordt opengesteld voor het indienen van aanvragen. We verwachten dat de openstelling in het najaar van 2016 zal plaatsvinden.

26 **Europees Fonds Regionale Ontwikkeling (EFRO)**

Het doel van EFRO is de economische verschillen tussen de Europese regio's te verkleinen.

In de meer ontwikkelde regio's richt het fonds zich op versterking van de concurrentiepositie en meer werkgelegenheid. Nederland is een meer ontwikkelde regio.

Voor de uitvoering van EFRO-programma's ontvangt Nederland € 507 miljoen van de Europese Unie (EU). Dit geld is voor de periode 2014-2020. De overheid en andere betrokken partijen moeten ook € 507 miljoen investeren in deze programma's. Alleen dan ontvangt Nederland het geld.

Nederland besteedt het geld van EFRO in 2014-2020 aan 2 doelen: innovatie en koolstofarme economie. Bij dat laatste gaat het vooral om duurzame energie en efficiënter gebruik van energie. Het geld is vooral bedoeld voor het midden- en kleinbedrijf (MKB).

EFRO in Nederlandse regio's

De EFRO-gelden voor Nederland zijn onderverdeeld in vier regio's:

- Noord-Nederland;
- Oost-Nederland;
- Zuid-Nederland;
- West-Nederland.

Elk deel van Nederland heeft zijn eigen kenmerken en pakt de projecten op zijn eigen manier op. Elk landsdeel ontwikkeld zijn eigen specifieke subsidieregelingen. Deze worden vanaf april 2015 gepubliceerd.

Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)

De drie noordelijke provincies Drenthe, Fryslân en Groningen werken samen in het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). Binnen het SNN wordt het ruimtelijke en economische beleid van de drie provincies afgestemd. Ook voeren we namens het noorden onderhandelingen met het Rijk en Brussel. Doel van deze afstemming is het versterken van de economische positie van Noord-Nederland.

De samenwerking is sinds 1992 vastgelegd in de vorm van een gemeenschappelijke regeling. Binnen het SNN hebben de vier grote steden Groningen, Leeuwarden, Assen en Emmen sinds 2007 een belangrijke adviesrol.

OP Oost

Het operationeel programma (OP) EFRO Oost-Nederland 2014-2020 is een gezamenlijk subsidieprogramma van de provincies Overijssel en Gelderland en werkt aan structurele versterking van de economie in Gelderland en Overijssel. Het doel van het OP is dat meer Oost-Nederlandse MKB-bedrijven meer omzet halen uit nieuwe producten. Daarom wordt het MKB direct ondersteund bij de productontwikkeling. Productvernieuwing is de basis voor behoud en vergroting van de concurrentiekracht en daarmee voor behoud van werkgelegenheid in Oost-Nederland. Oost-Nederland zet de EFRO-middelen in op innovatiestimulering en koolstofarme economie.

OP Zuid

Voor de periode 2014-2020 stelt de Europese Unie door middel van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) € 113 miljoen beschikbaar voor projecten die bijdragen aan de ontwikkeling van de Zuid-Nederlandse economie tot een sterke en dynamische kenniseconomie. In dat kader hebben de provincies Zeeland, Limburg en Noord-Brabant in samenwerking met het Rijk een innovatieprogramma voor Zuid-Nederland opgesteld voor activiteiten die medegefinancierd kunnen worden uit het EFRO: het Operationeel Programma voor Zuid-Nederland 2014-2020, oftewel OPZuid. Zowel de provincies als het Rijk dragen hieraan hun financiële steentje bij. Daarnaast investeren ook bedrijven, kennisinstellingen en gemeenten in projecten die voortkomen uit het programma.

Kansen voor West

Kansen voor West is het samenwerkingsverband van de vier randstadprovincies (Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Flevoland) en de vier grote steden Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. Deze acht zijn het voor de tweede keer gezamenlijk een programma gemaakt en ingediend dat voor een belangrijk deel gefinancierd wordt door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

Kansen voor West II staat voor de uitdaging om samen met sociale, economische en publieke partners, de regionale economie van de Randstad een extra impuls te geven. Want ondanks alle inspanningen loopt de Randstad nog steeds achter bij andere grootstedelijke Europese regio's en extra inspanningen zijn daarom nodig. Europese middelen hebben hierbij een duidelijke toegevoegde waarde.